

September 2021

Samskipti Ísland – Føroyar

Uppskot til framtíðarætlanir

Stjórnarráð Íslands
Utanríkisráðuneytið

Útgevari:

Utanríkisráðuneytið

September 2021

utn@utn.is

www.utn.is

Umbrot og tekstur:

Utanríkisráðuneytið

Forsíðumynd: Dick Elbers (CC BY-SA 4.0)

Innihald

Gott grannalag	5
Inngangur	6
1. Um Ísland og Føroyar	9
2. Handilsskapur	14
2.1 Handil við vøru	14
2.2 Tænastuhandil.....	17
2.3 Íløgur og fígging	20
2.4 Føroysk-íslenska handilsráðið	21
2.5 Tikið samanum	22
2.6 Uppskot.....	22
3. Samferðsla	24
3.1 Flutningur sjóvegis	24
3.2 Flogferðsla	26
3.3 Búning av sjó- og tilfeingisvinnuni í norðurhøvum.....	26
3.4 Tikið samanum	27
3.5 Uppskot.....	27
4. Fiskivinna.....	28
4.1 Fiskaaling.....	29
4.2 Samstarv millum stovnar.....	30
4.3 Tikið samanum	31
4.4 Uppskot.....	32
5. Ferðavinna.....	33
5.1 Tikið samanum	34
5.2 Uppskot.....	34
6. Heilsumál.....	35
6.1 Lestur og útbúgving á heilsuøkinum	36

6.2	Heilivágur.....	37
6.3	Aðrar heilsutænastr.....	37
6.4	Uppskot.....	38
7.	Skúlamál, vísindi og nýskapan.....	39
7.1	Samstarv á miðnámi.....	40
7.2	Samstarv á hægri útbúgvingarstigi	40
7.2.1	Háskóli Íslands og Fróðskaparsetur Føroya	41
7.2.2	Háskólinn í Reykjavík og á Bifröst.....	42
7.2.3	Aðrar hægri útbúgvingar.....	42
7.3	Vísind og nýskapan	42
7.4	Tikið samanum	43
7.5	Uppskot.....	44
8.	Mentamál.....	46
8.1	Palllist.....	46
8.2	Tónlist.....	46
8.3	Bókmentir	47
8.4	Myndlist.....	47
8.5	Filmslist	47
8.6	Uppskot.....	48
9.	Ítróttur.....	49
9.1	Uppskot.....	50
10.	Orð at enda	51
11.	Ískoyti I: Uppskot frá arbeiðsbólkinum	52

Myndir

Mynd 1: <i>Aðalræðisskrivstofa Íslands í Tórshavn</i>	13
Mynd 2: <i>Tórshavnar havn (Freysteinn G. Jónsson)</i>	14
Mynd 3: <i>Handilsskapur millum Ísland og Føroyar 1990-2020 (Hagstofa Íslands)</i>	15
Mynd 4: <i>Menning av tænaustu millum Føroyar og Ísland 2009-2019 (Hagstofa Íslands)</i>	18
Mynd 5: <i>Økið kring Ísland og Føroyar</i>	24
Mynd 6: <i>Aliringar í Suðuroy (Erik Christensen – CC BY- SA 3.0)</i>	29
Mynd 7: <i>Undirskrivning av samstarvssáttmála á heilsuøkinum millum Ísland, Føroyar og Grønland (Heilsumálaráðið)</i>	35
Mynd 8: <i>Norðurlandahúsið í Føroyum (Nordens Hus på Færøerne CC BY 2.5 DK)</i>	46

Talvur

Talva 1 <i>Mesti útflutningur úr Íslandi til Føroya 2020</i>	16
Talva 2 <i>Mesti innflutningur úr Íslandi til Føroya 2020</i>	16
Talva 3 <i>Vøruhandil úr Íslandi til útheimin 2019 og 2020 (m.kr.)</i>	17
Talva 4 <i>Vøruhandil úr Føroyum til útheimin 2019 og 2020 (m.kr.)</i>	17
Talva 5 <i>Handilsútflutningur, bólkaður eftir bólkabýti</i>	19
Talva 6 <i>Handilsinnflutningur, bólkaður eftir bólkabýti</i>	19
Talva 7 <i>Heildartænasta úr Íslandi til umheimin (m.kr.)</i>	20
Talva 8 <i>Heildartænasta úr Føroyum til umheimin (m.kr.)</i>	20
Talva 9 <i>Frakt um havnirnar í Tórshavn og Reykjavík</i>	25
Talva 10 <i>Fiskiveiðisáttmáli millum Ísland og Føroyar 3. november 2020</i>	28

Gott grannalag

Tað er bæði týðningarmikið og gott, at henda frágreiðingin í kjalarvørrinum á tí arbeiði, ið ein starvsbólkur við nógvum góðum fólki við kunnleika og royndum av samskiptinum millum Ísland og Føroya, nú er greidd úr hondum. Meðan eg sat sum uttanríkis- og menningarsamstarvsráðharri, havi eg lagt dent á samskiptið millum hesi bæði londini og arbeitt fyri at tey sterku bondini og tað góðaa vinalagið okkara ímillum verður ment og styrkt. Starvsbólkurin og henda frágreiðingin við framtíðaruppskotum er tískil eitt beinrakið stig í tráð við tað, ið dentur hevur verið lagdur á higartil.

Íslendingar og føroyingar eru grannatjóðir av somu rót og á mangan hátt við somsøgu. Fyrirminir okkara sum lítlar oyggjatjóðir eru mangan meinlíkir og samantvinnaðir, og so er tað fríhandilssáttmálin millum Ísland og Føroyar, ikki at forgloyma, tann sokallaði Hoyvíkssáttmálin, ið er størsti fríhandilssáttmáli, Ísland nakrantíð hevur gjørt og tann einasti, har Føroyar eru limir. Síðan hann kom í gildi, hevur handil av vøru og tænastru vundið upp á seg. Størri handil leggur upp til meiri samskipti, og eg eri av tí fatan, at ein handilssáttmáli kann vera eitt av tí allarbesta, tá ið lond skulu skilja hvørt annað, menna sínámillum álit og leggja lunnar undir samstarv á øðrum økjum.

Uppskotini í frágreiðingini eru av ymiskum slag, frá ítrótti til ta bláu búskaparskipanina. Tey skulu menna sínámillum samskipti millum tjóðirnar báðar. Eg vóni, at uppskotini verða fylgd og framd í verki tey komandi árini, og at tey menna verandi samskipti og samstarv og birta upp undir nýggj og spennandi felags tiltøk og samstarv millum hesar frændatjóðir.

*Guðlaugur Þór Þórðarson,
uttanríkis- og menningarsamstarvsráðharri*

Inngangur

Sambandið millum Ísland og Føroyar er gott og hefur nógv ár á baki. Tjóðirnar báðar hava mangt og hvat í felag, m.a. sína egnu søgu, samfelagsmenning, búskap, náttúrutreytir og mentan, sum endurspeгла hvørt annað bæði másliga og í lyndiseyðkennum. Av sonnum frændatjóðir.

Fleirtáttað samstarv er ímillum Ísland og Føroyar bæði formliga millum stovnar og stýrini í londunum báðum og millum fyrirkur, feløg og einstakar persónar. Í sera nógvum førum samstarva Føroyar og Ísland í vanligum norrønum høpi gjøgnum vestnorrøna økið. Hóast samstarvið hefur langa og jaliga søgu á baki, skuldi verið lag á manni at menna enn meir sínámillumsamskifti, bæði fígjarliga, mentanarliga og politiskt.

Fyri at meta um, hvussu best ber til at nýta slíkt høvi, hefur uttanríkis- og menningarsamstarvsráðharrin sett ein arbeiðsbólk, ið skal koma við uppskotum um verulig tiltøk ella uppgávor, ið til ber at fara í holtur við tey næstu árin. Arbeiðsbólkurin fór til verka í mars 2021. Í honum eru Júlíus Hafstein, formaður, Elin Svarrer Wang, Gísli Gíslason og Sif Gunnarsdóttir. Skrivari hjá bólkinum var Andri Júlíusson.

Bólkurin var samdur um fyrst og fremst at kanna tey øki, har lítið og einki samstarv er báðar vegir og ikki minst, har greitt er, at neyðugt er at menna eitt ávíst samstarv.

Bólkurin hevði seks arbeiðsfundir og samstarvaði við alskyns stovnar, ráð, íoggnarar o.fl. Úrslitið av hesum og uppskotini, ið komu burtúr, verða her við kunngjørd. Limirnir í arbeiðsbólkinum vóna, at tað arbeiði, ið skotið verður upp, verður sett í verk, og at hetta elvir til meiri og munabetri samstarv á fleiri økjum millum Ísland og Føroyar til gagns fyri hesar báðar tjóðirnar.

Tey týðningarmestu uppskotini frá arbeiðsbólkinum og uppskotslistin eru at finna í ískoyti I.

Formlig samstarvsavtala við Fæís

Virkið handilssamstarv kann hava stóra ávirkan, tá ið tað kemur til at menna sínámillum handil. Føroysk-íslenska handilsráðið (Fæís), hefur higartil gjørt veruligan mun, og fyri at gagnnýta hetta og økja um upplýsingar millum landsstýrini, sum m.a. hava ábyrgd av rakstrinum av Hoyvíkssáttmálanum, verður mælt til at formfesta samstarvið millum handilsskrivstovuna hjá uttanríkismálaráðnum og Fæís við regluligum fundum.

Samanbinding av flutningsleiðum av feskari vøru

Flutningur av feskari vøru, fiskavøru, millum hesi bæði londini veksur alsamt. Fyri at feskavøruútflutningurin kann mennast og harvið økja um sítt virði er umráðandi við greiðum flutningsleiðum út til útlenska marknaðin, annaðhvørt við flogfari ella skipi. Harafturat veitir nýggj kølitøkni nýggjar og størri

útlutningsmøguleikar av feskum fiski, virkaðum ella óvirkaðum. Viðmælt verður, at myndugleikarnir taka stig til at flutningsfyrirøkur, bæði flogfeløg og skipafeløg, samstarva og fáa í lag og útgreina størri samstarv ímillum flutningsskipanir og harvið beina fyri møguligum forðingum hesum viðvíkjandi.

Tann bláa búskaparskipanin

Í dag kunnu fiskivinnutjóðir ikki dúva upp á, at siðbundin fiskiskapur heldur á at vaksa og mennast sum fíggarligt grundarlag. Tískil er enn meiri umráðandi enn áður at finna nýggjar arbeiðshættir, gagnnýta nýggj fiskasløg og menna virksemlu á sjónum. Mælt verður til, at arbeiðs- og íbirtingarráðið roynir at fáa ein rammusáttmála við Føroyar til vega og harvið menna ta bláu búskaparskipanina í hesum londunum, tí tjóðirnar báðar hava eyðsæð júst sama tørv á hesum øki.

Økt sínámillum marknaðarsamstarv

Ferðavinnan millum hesi bæði londini, Ísland og Føroyar, er ikki stór í vavi, og tað átti at ligið raðið fyri at ment hana. Samstarv um slíkt marknaðarvirkssemi fer helst at geva meiri av sær, og tískil er lag á manni at leggja lunnar undir tað. Mælt verður til, at íslenska sendistovan í Tórshavn og føroyska sendistovan í Reykjavík samstarva um marknaðarhættir á ferðavinnuøkinum.

Menning av samstarvi uttan fyri sjúkrahúsini

Í løtuni hava vit ein sáttmála millum LSH og Heilsumálaráðið í Føroyum. Kortini tykist samstarvið at vera dragnað á øðrum økjum, eitt nú tá tað kemur til viðgerð uttan fyri sjúkrahúsini. Mælt verður til, at heilsumálaráðið samstarvar við føroysku heilsuverksleiðsluna og kannar á hvørjum øki og á hvønn hátt føroyingar betur kunnu nýta ambulanta heilsutænastu í Íslandi.

Vísinda- og menningarargrunnur

Leikluturin hjá hesum grunninum er at stuðla bæði teimum lesandi, granskarum og lærarum at samarbeiða meiri enn gjørt verður og fara í holt við felagsuppgávur. Fígging skal koma frá tí almenna, samtøkum og einstøkum persónum. Stovnsfæ verður ásett og fígging til virksemlu verður fingin til vega, ið hvussu so er tey fyrstu fimm árin.

Frálærutilfar til fólkaskúlan

Vaksandi kunnleiki millum Íslendingar um føroysk viðurskipti hevði uttan iva ført við sær økt samstarv á fleiri økjum. Atgongd til gott frálærutilfar og málrættað frálæra um grannatjóðirnar hevði bøtt veruliga um. Mælt verður til, at undirvísingar- og mentamálaráðið tekur stig til, at nútíðarfrálærutilfar, har greitt verður frá Føroyum sum heild bæði fyrr og nú, verður fingið til vega á fólkaskúlaøkinum, og at dentur verður lagdur á samskipti og samband millum Ísland og Føroyar bæði fyrr, nú og framyvir.

Samstarv millum eindir við skapandi lærugreinum

Gott hevði verið at økt um samstarvið millum íslendsk og føroysk listafólk, at skjóttul verður settur á samstarv millum skapandi lærugreinir. Harvið høvdu lunnar verið lagdir undir fleiri samstarvstiltøk, við atliti til menning av mentanina í londunum báðum. Mælt verður til, at miðstøðir fyri skapandi greinir, í samstarvi við uttanríkisráðið og Íslandsstovu, miða ímóti at gera samstarvssáttmálar við líknandi miðstøðir í Føroyum

1. Um Ísland og Føroyar

Íslendingar og føroyingar eru avgjørt skyldfólk. M.a. landnámið í oyggjunum, søgan, tilverustríðið, málið, mentanin, samfelagsmenningin og teir lunnar, ið har verða lagdir, ásanna hetta. Í Føroyum og Íslandi liva sagnir um keltiskar munkar, ið helst reiðraðust í hesum báðum londunum, áðrenn tað norrøna landnámið varð veruleiki, og vit hava fornar sagnir og heimildir í Landnámabók Ara fróða Þorgilssonar um Naddodd Ásvaldsson, Garðar Svavarsson, Ravna-Flóka Vilgerðarson og seinni Ingálv Arnarson og fóstbróður hansara, Hjørleif Hróðmarsson, ið tóku land í Íslandi og búleikaðust her. Skrivað verður um landnámssøgu Føroya í Føroyingasøgu og Ólavs søgu Trygvasonar, har Grímur Kamban verður sagdur at vera tann fyrsti landnámsmaðurin í Føroyum. Londini bæði hava tað í felag, at árstalið hjá tí veruliga landnáminum ikki er staðfest. Landnám Íslands verður mett at vera í árunum 870 til 874 og landnám Føroya í teimum fyrstu áratíggjunum í 9. øld, tó ikki seinni enn 825.

Greiðar keldur eru um samskipti millum norrønar menn og keltar, í landnámstíðini, og m.a. verður greitt frá sigling Auðar djúpúðgu Ketilsdóttur flatnevs til Íslands úr Suðuroyggjum og eisini frá systur hennara, Tórunni hyrnu, og sváginum Helga magra úr Írlandi til Íslands. Auður steðgaði á í Orknoyggjum og Føroyum og gifti har tvær av sonardøtrunum, Gró í Orknoyggjum og Óløvu í Føroyum. Í Føroyingasøgu stendur, at Óløv og maður hennara eru komin tann vegin, “eitt valaslag har í landinum, ið tey rópa Gøtuskeggjar.”

Ymsar keldur og vísindaligar framsetingar greiða frá rættiliga nógvum handli og tilfeingisnýtslu har norðuri, og at tað hevði eggjað fólki til at fara tann vegin og sigla millum Noreg, Føroyar, Ísland, Írland, Skotland og oyggjarnar, ið har eru. Tískil ber til at orða tað so, at hetta økið í norðurhøvum á ein hátt var eitt virkið búskaparøki.

Íslendingar og føroyingar høvdu av fyrstan tíð átøkar stýrisskipanir við tí norsku stýrisskipanini sum fyrmynd. Føroyskt ting varð stovnað í Tinganesi í 825, og í Íslandi varð ting stovnað á Tingvøllum í 930. Føroyingar varðveittu sína tingskipan heilt til árið 1274, tá ið Magnús lógbøtir kom við eini tinglóg. Tá vóru 36 tingmenn og ein lögmaður í Føroyum. Føroyska tingið stóð við heilt til 1816, men varð tá niðurlagt til 1852. Íslenska tingið var virkið til 1799, men varð tá lagt av og eindurreist í 1844. Tískil er tingskipanarsíðvenjan gomul í hesum báðum londunum, og virkseimið á hesum øki var fjølbroyttari enn síðvenja er í teimum løggávutíggjunum, ið nú eru virkin.

Frá landnámstíðini til seinni helvt av 13. øld hendi mangt og hvat, sum enntá í dag er vert at vita. Í hesum báðum londunum mátti heiðin trúgv víkja fyri kristindóminum í árinum 1000, og í Íslandi var sokallað Sturlungaöld frá seinast í 11. øld og fram til miðja 12. øld, har menn bardust um valdið við endaleysum klandri, og í Føroyum glímdu Gøtuskeggjar við Tróndi í Gøtu Torbjørnssyni og Sigmundi Brestissyni á odda. Tróndur í Gøtu vildi varðveita heiðinskapin og fann

seg ekki í, at Noregskongur gjörði bart. Sigmundur Brestisson, harafturímóti, helt við kristnini og var undir veingjabreiðinum á Hákonni jalli og seinni Ólavi Tryggvasyni Noregskongi. Føroyingasøga greiðir frá hesum (Einar Kárason hevur Sturlu Þórðarson sum høvund í skaldsøguni "Skálmøld", ið er ein av fyra skaldsøgum hansara um søguligar tilburðir á 13. øld).

Við gamla sáttmála í 1262 ber til at siga, at í Íslandi var Sturlungaøld lögð afturum, og at Noregskongur, tá ið Tróndur í Gøtu doyði í 1035 og Leivur Øssurarson varð lensmaður, formliga varð tann ráðandi har í landinum. Tá ið tjóðirnar báðar fóru undir Noregskong, rættaðu tær seg eftir teimum broytingum, ið Kalmarsambandið gjörði 1380. Í 1661 lögdu Danmark og Noregur saman sum eitt kongsveldi, og árið eftir vórðu Ísland og Føroyar fluttar undir tann einaráðandi danska kongin. Seinni, í 1918, varð Ísland fullveldi og sleit fullkomiliga samband við Danmark í 1944, meðan Føroyar hava havt heimastýri síðan 1948.

Lítið er av tilfari um samskiptið millum íslendingar og føroyingar í tíðarskeiðinum 1300 til 1800, men kortini ber til at staðfesta, at tjóðirnar báðar vórðu fyrri bæði tí sokallaða Turkaránum - íslendingar í 1627 og føroyingar í 1629 - og baksaðust haraftrat við handilsskipanina, einahandilin, aftrat tí klandri, ið danir høvdu í sambandi við fiskiskap og týskan og enskan handil á hesum landaøkjum, har danir høvdu okkurt at siga. Aftrat øllum hesum gjörði svartideyði væl og virðiliga um seg hjá bæði føroyingum og íslendingum í 1402-1404 og 1494-1495, og tískil var strævið at hóra undan við einans tí tilfeingi, ið fekst á sjógvi og landi. Flestøll kennast haraftrat við keglið, ið stóðst av samskiptinum við umboðsmenn hjá kongi, og sama skil var í Føroyum, tí føroyingar gramdu seg um teir illa dāmdu Gabelsbrøðurnar, 1655-1709, og sagt verður, at við eini klagu um stýrið hjá teimum báðum brøðrunum, høvdu føroyingar fyrri fyrstu ferð beinleiðis samskipt við danska kongin.

Tá ið komið var væl inn í 19. øld, rakk tað nýggja samfelagsrákið umsíðir til Íslands og Føroya í kjalarvørrinum á upplýsingaøldini og byrjanini av tí romantiska tíðarskeiðinum. Hóast stóðan í dag er rættiliga ymisk hjá hesum báðum frændatjóðunum gjörði broytt stýrisskipan í Danmark, og ikki minst tað, at einaveldið hjá kongshúsinum varð niðurlagt í 1848 tað, at rokaligar tíðir vóru bæði í Íslandi og í Føroyum við nøkulunda somu tilgongd.

Bæði íslendingar og føroyingar kravdu broytingar á handilsøkinum, nú teir høvdu livað við donskum einahandli í øldir, og í 1804 keypti Poul Poulsen – Nólsoyar Páll – eitt strandað skip saman við brøðrum sínum og umvældi tað. Skipið kom at eita Royndin fríða og var ætlað sum farmaskip millum Føroyar og útheimin. Hetta kom tvørt fyrri hjá táverandi handli og handilsskipanini í Føroyum yvirhøvdur og var av sonnum hóttan ímóti táverandi handils- og viðskiftaháttum í Føroyum og í roynd og veru uppreistur ímóti stýrisskipanini. Mótstóðan var stór, og Nólsoyar Páll varð dømdur og kærður av hesum ávum. Í 1807 gjördu bretar bart og settu forboð ímóti sigling úr Danmark, og í 1808 varð Royndin fríða tikin av bretska herskipum og flutt til Onglands. Bretar høvdu tó

samkenslu við Nólsoyar Páll, og eftir sum skipið hjá honum varð fyrri stórum smeiti, góvu teir honum eitt nýtt skip, North Star, sum Páll sigldi við ávegis til Føroya í november 1808. Skipið sakk tó ávegis, og Páll kom ikki afturíftur, men uppreisturin hjá honum, nú hann var farin, hevði stóra ávirkan á føroyska samfelagið, eitt nú á handilin, siglingarnar og fiskiskapin, og einahandilin varð formliga tikin av í 1856. Í Íslandi kom so mikið burturúr, at einahandilin varð niðurlagdur í august 1786 og sokallaður “fríhandil” tók við, handil, ið kortini ikki var “fríhandil” í tráð við ta fatan, ið vit hava av slíkum í dag, og í 19. øld vórðu fleiri bygdir góðkendar sum handilsstøð.

Menningin, kósín og rákið í 19. øld hevði stóra samfelagsliga ávirkan bæði í Íslandi og í Føroyum. Samskiptið millum hesi bæði londini fór m.a. fram í Keyptmannahavn, har íslendingar og føroyingar løsu á lærda háskúlanum, og vert er at nevna, at miðskeiðis í 19. øld var støðan so mikið ring, at føroyska skriftmálið hvarv, og í ævisøguni hjá Jóni Sigurðssyni, sum Guðjón Friðriksson skrivaði á sinni, kemur m.a. undan kavi, at Jón Sigurðsson arbeiddi dúgliga føroyska málinum at frama. Ein ungur, føroyskur prestur, Vencelaus Ulricus Hammershaimb (1819-1909), ið Jón í sínari tíð hevði lært at kenna á Garði (Regensen), verður sagdur at vera faðirin at tí føroyska skriftmálinum, og í samráði við Jón varð tað fyrst og fremst tillagað eftir forníslendskum. Í 1845 stovnaðu teir og aðrir eitt felag í Keyptmannahavn, eitt felag, ið skuldi birta upp undir tað føroyska skriftmálið, og sagt varð, at Hammershaimb, Jón Sigurðsson og seks aðrir boðaðu frá hesum stovningarfundi. Hammershaimb varð kendur og tiltikin fyrst og fremst fyri at hava savnað føroysk kvæði og sagnir. Teir báðir, Jón og hann, vórðu vinmenn fyri lívið, og sigast kann, at teir hóskaðu væl saman í hesum høpi.

Miðskeiðis í nítjandru øld og árinum frammanundan, mentist tjóðskaparkenslan millum íslendingar, og bæði Fjølismenn og aðrir gjørdur vart við seg við Jóni Sigurðssyni á odda. Henda tjóðskaparkensla legði lunnar undir íslenska stjórnarskrá og heimastýri í 1904. Í 1918 varð, sum flestum kunnugt, tað íslenska fullveldið viðurkent, og tann 17. juni í 1944. varð lýðveldið Ísland stovnað á Tingvøllum. Í Føroyum legði stovnanin av Føroyingafelagnum í 1888 lunnar undir føroyska tjóðskaparkenslu. Upprunaliga ætlaði felagið at leggja dent á tað føroyska málið (ið varð alment mál í Føroyum í 1937), men seinni varð kósín alsamt meiri politisk. Teir, ið gingu á odda og arbeiddu fyri sjálvstýri í Føroyum, vóru teir báðir, Jóannes Patursson, bóndi í Kirkjubø, og Rasmus Christoffer Effersøe (sum hevði ættarbond til Íslands og eftirnavn eftir oynni Örfirisoy). Hann var skyldmaður Jón Guðmundssonar (1774-1866), ið m.a. var limur í lívverjuni hjá Jørundi hundadagakongi og flutti heim til Føroya, tá ið veldistíðin hjá Jørundi var av. Jóannes bóndi og Rasmus vildu hava heimastýri í Føroyum við íslenskari stýrisskipan sum fyrimynd (sjálvstýri), og hetta varð samtykt tann 13. desember í 1938, men varð ikki veruleiki fyrr enn í 1948. Alla 20. øld og fram í 21. øld, hava føroyingar annars kjakast um sjálvstýri, og í september í 1946 samtyktu teir við sera neyvum meiriluta at standa á egnum

beinum, men danir sýttu fyri og sendu tingið heim. Tey komandi valini vunnu andstøðingarnir, og tískil er heimastýri enn valdandi í Føroyum.

Heilt aftur í landnámstíðina lívbjargaðu Íslendingar og føroyingar sær við landbúnaði og útróðri. Seyðahald var tann siðbundna vinnugreinin, men ymist var í hesum báðum londunum við jarðarlíkindum. Merkisvert er, at matur varð virkaður á hvønn sín hátt í londunum báðum, mestur tí umstøðurnar eru sera ymiskar. Føroyingar turkaðu kjøt (og turka enn ræst kjøt og skerpikjøt), meðan Íslendingar harafturímóti gjørdur matin haldføran við at roykja hann ella súrga hann í mysu, helst tí garðarnir høvdu rúmari ræsur at hoyggja og høvdu bæði kýr og neyt. Tjóðirnar báðar varðveittu harafturímóti fisk við at turka hann (ræstan fisk/sigin fisk/turran fisk/harðfisk).

Seinni í 19. øld vant fiskivinnan upp á seg, og í slupptíðini, frá seint í 19. øld til fyrru helvt av 20 øld, fiskaðu føroyingar mangan undir Íslandi júst sum aðrar tjóðir, eitt nú fraklendingar, bretar og aðrir. Føroysk sigling og fiskiskapur undir Íslandi legði lunnar undir alskyns samskipti við Íslendingar kring landið, serliga á Eystfjørðunum (Neskaupstaður og Seyðisfjørður), men eisini á Suðurlandinum (Vestmannaoyggjunum), á Reykjanesi og á Vesturlandinum (Ólafsvík). Í árunum 1882 til 1993 vóru 66 føroyskar sjóvanlukkur skrásettar í Íslandi, og við hesum skipum fórust umleið 400 sjómenn.

Eisini er vert at nevna tað felagseyðkenni, at hesar báðar tjóðirnar eiga hvør sín Nobelvinnara, Halldór Laxness, sum fekk Nobelvirðislønina fyri fagrar bókmentir í 1955, og Niels Ryberg Finsen (sum var ættaður úr Íslandi og tók studentsprógv frá Lærda skúlanum í 1882), ið fekk Nobelvirðislønina í læknafrøði í 1903.

Í seinni helvt av 20. øld og fram á 21. øld snúði samskiptið millum Íslendingar og føroyingar seg í høvuðsheitum um veiðiheimildir og fiskiveiðusáttmálar, men eisini um ítrótt. Haraftrat arbeiddu Íslenskar vinnulívsfyrirøkur við bygging av havnum og tunlum og bygdu uppsjóvarvirki í Fuglafirði og í Suðuroy. Føroyskt virksemin í Íslandi hevur verið øðrvísi, eitt nú hava føroyingar stovnað og rikið tænastryritøkur har í landinum, og samarbeiði og felags fyrimunir millum Íslendingar og føroyingar eru eisini á øðrum økjum, m.a. í farmaflutningsvinnuni (Eimskip/Faroe ship, Samskip og Smyril Line), flogferðsluni (Atlantic Airways/Icelandair), fjarskiptistænastuni, og innan bankavirksemi, tryggingarvirksemi og brennievniðslu (Skeljungur/Magn). Nú í 21. øld hevur hetta samskipti vundið upp á seg ikki minst við undirritan og lógarfesting av Hoyvíkssáttmálanum í august 2005, og samstarv hevur tikið seg upp á fleiri økjum, millum annað í heilsuverkinum og innan mentan og ítrótt.

Í sambandi við tilevning av Hoyvíkssáttmálanum læt Ísland upp aðalræðisskrivstovu í Tórshavn og Føroyar lótu upp eina sendistovu í Reykjavík. Hesir báðir stovnarnir hava stóran týdning í samstarvshøpi millum tjóðirnar báðar og hava verið hentir í sambandi við tað at menna og tryggja sambandið okkara ímillum á fleiri ymiskum økjum.

Kommunur í Íslandi og í Føroyum hava fingið vinabýarsamstarv í lag. Ójavn er, hvussu hetta virksema hevur verið, men 15 íslenskar kommunur eru skrásettar sum vinarbýir í Føroyum. Eitt nú er Havnin vinarbýur við Reykjavík, og Klaksvík er vinarbýur við Kópavog. Ávísar broytingar hava verið í sambandi við vinarbýartiltakið vegna kommunusamanlegging í hesum báðum londunum.

Tá ið tikið verður samanum, mugu vit ikki gloyma at viðmerkja tað vinalag og ta samkenslu, ið føroyingar vístu okkum, tá ið náttúruvanlukkur hava rakt Ísland, og ikki minst tann fíggjarliga stuðul, ið fingin var til vega aftan á eldgosid í Heimaey í 1973 og aftan á skalvalopini á Flateyri og í Súðavík í 1995, har føroyingar tóku djúpt í lumman og upphæddin var so mikið stór, at til bar at keypa hús og byggja barnagarðar bæði á Flateyri og í Súðavík. Og ikki mugu vit gloyma, at føroyingar vóru teir fyrstu, ið valdu at stuðla íslendingum fíggjarliga við einum stórum og lagaligum láni, ja, 6,1 milljard ísl. krónum, í kjararørrinum á fíggjarkreppuni í 2008. Tílíkt samanhald og gávumildni verður seint gloymt millum íslendingar.

Heilt frá landnámstíðini, tá ið norrønir menn settu búgv í Íslandi og Føroyum, hava tjóðirnar kent skyldskap, vinalag og felagssøgu sínámillum. Samfelagsligar broytingar, frægari samferðsla og økt tøkni í sambandi við samskiptið millum fólk og vinnulív eru fortreytin fyri øktum samstarvi við felagsfyrimumi og einum ótali av fólksligum liviháttum og vinnulívi í huga. Verðin stendur ikki í stað, og samstarvið millum tjóðirnar í norðurhøvum krevur fleiri felagsátøk eitt nú í umhvørvis- og tilfeingismálum. Felags søga, skyldskapur og felags fyrimumir og vinalag í øldir er grundarlagið fyri væl virkandi og øktum samstarvi í komandi tíðum.

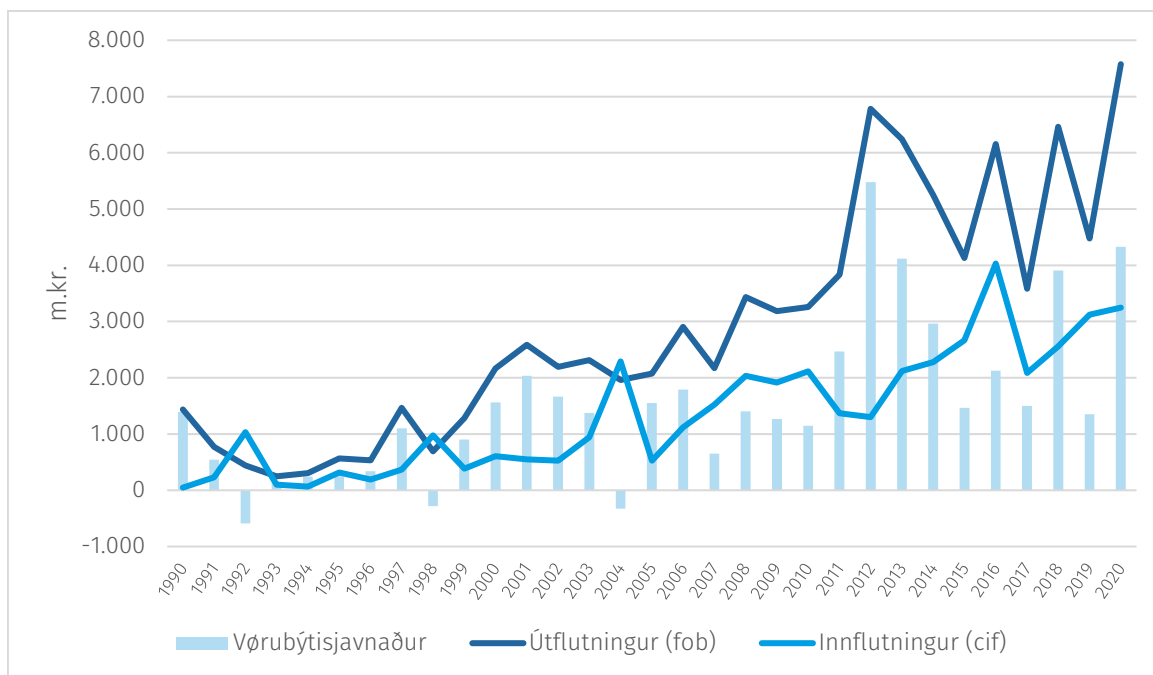

Mynd 1: Aðalræðisskrivstova Íslands í Tórshavn.

Útflutningur til Íslands hevur tey seinastu árin verið rættiliga ymiskur frá einum ári til annað.

Sum tað framgongur av hjáløgdu talvum er handils- og tænastruveitingin í kjalarvørrinum á hesum sáttmála, bæði fyri vørur og tænastru, vaksin ár undan ári. Í 2020 kom vøra fyri 3,2 milliardir úr Føroyum til Íslands, og íslenski útflutningurin til Føroya var umleið 7,6 milliardir kr.

Mynd 3: Handilsskapur millum Ísland og Føroyar 1990-2020 (Hagstova Íslands).

Talva 1 vísir størstu útflutningsvørubólkarnar úr Íslandi til Føroya. Har sæst, at útflutningur av fiskavørum vigar mest og er stívliga 70% av heildarvøruhandlinum. Útflutningurin av seyðavøru til Føroya er rættiliga stórur, rívliga 300 milliúnir í 2020 ella umleið 20 % av heildarútflutningsvirðinum. Føroyar eru harvið næststørsti útlenski marknaðurin fyri íslenskar seyðavørur, aftan á Bretland, hagar flutt varð út tað árið fyri 584 milliúnir kr.

Talva 1 Mesti útflutningur úr Íslandi til Føroya 2020

Vøra	Prísur í mió kr.
Sild	1.032,3
Lodna	947,7
Makrelur	873,9
Laksur	742,3
Onnur ídnaðarvøra	619,9
Annar alifiskur	595,5
Svartkjaftur	391,5
Jarðolja og ljuvøra	383,9
Seyðafraframléiðslvøra	306,7
Steinull	250,4
Onnur vøra	139,2
Toskur	130,5
Veiðuútbúnaður	115,2
Onnur matvøra	104,4
Onnur landbúnaðarvøra	96,7

Hagstova Íslands

Í talvu 2 eru teir vørubólkar, ið mest varð útflutt av úr Føroyum til Íslands í 2020. Nógvtann størsti parturin av hesum er sjófeingi, fóður til alifisk og fiskur at bræða. Harafrat var rættiliga fitt av frystum rækjum flutt inn, ella fyri uml. 240 mió kr. (fiskur og fiskaúrdráttir). Íslenskskip keyptu harafrat olju fyri 223 mió kr. í Føroyum. Annað tilfeingi varð flutt úr Føroyum til Íslands í minni nøgdum, men vert er at nevna, at Ísland er ein vaksandi marknaður í sambandi við føroyskt øl og rúsdrekka.

Talva 2 Mesti innflutningur úr Íslandi til Føroya 2020

Vøra	Prísur í mió kr.
Fóður til kríatúr, tó ikki malið korn	1.203,6
Óvirkað tilfar av djóra-/urtaslagi	1.037,7
Fiskur og fiskaúrdráttur	440,3
Jørðolja og -evni og tílíkt	223,3
Virkað málmvøra	78
Maskinir til serligar vinnugreinir	66,6
Drekka	35,2
Tólbúnaður til vinnurakstur	20,3
Ymiskar ídnaðarvørir	19,2
Dampoljur, vaskitilfar o.a.	17,3
Húsatilfar, rør, ljós	13,6
Ravmagns- og ravindabúnaður, el-tól	12,1
Orkutól og orkuútbúnaður	11,2
Virkað gummi vøra	10,2
Spunagarn, vovið áklæði og tílíkt	9,6

Hagstova Íslands

Fyri at fáa samanhag í sínámillumhandilin er gott við tølum um heildaruttanríkishandilin millum hesi bæði londini. Í Talvu 3 síggja vit heildarvøruhandilin úr Íslandi til útheimin í árunum 2019 og 2020 mett í milljardum av krónum. Til ber at samanbera hetta í talvu fyri føroyska uttanríkishandilin í milliardum av krónum.

Talva 3 Vøruhandil úr Íslandi til útheimin 2019 og 2020 (m.kr)

	2019	2020
Útflutningur	642	621
Innflutningur	812	772

Hagstova Íslands

Talva 4 Vøruhandil úr Føroyum til útheimin 2019 og 2020 (m.kr)

	2019	2020
Útflutningur	189	166
Innflutningur	162	161

Hagstova Føroya

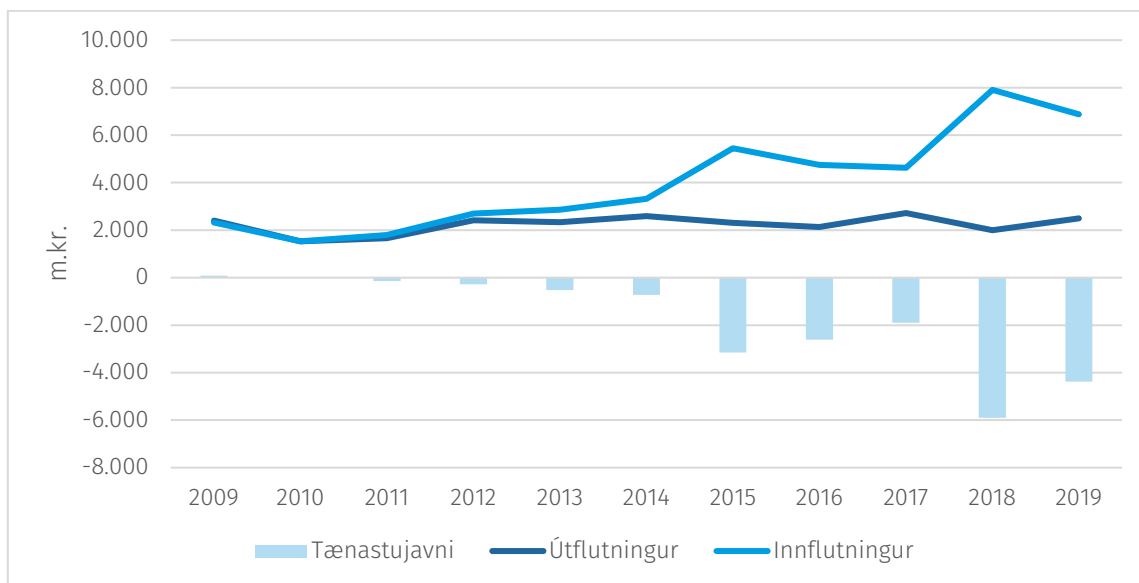
Skjøluni vísa, at í 2020 var útflutningurin úr Íslandi til Føroya umleið 1,2% av íslenska heildarútflutninginum og innflutningurin úr Føroyum til Íslands umleið 0,4 % av heildarvøruinnflutninginum

Afrat hesum var innflutningurin úr Íslandi til Føroya í 2020 umleið 5% av heildarinnflutninginum til Føroya og útflutningurin til Íslands umleið 1,9% av heildarútflutningi Føroya.

2.2 Tænastuhandil

Øðrvísi er vorðið við handilsvinnuni, tí hesum viðvíkjandi er handilsjavnin í sambandi við tænastrukeyp munandi frægari í Føroyum. Henda vinnan verður, sambært skjølum (talvu 5 og 6), fyrst og fremst veitt í sambandi við fiskiskap og flutning, 90% í Føroyum og 60% í Íslandi. Onnur handilsvinna er tí rættiliga avmarkað, og helst ber til at økja um hetta.

Á mynd 4 sæst, at frá 2009 er tann útflutta tænastran úr Íslandi til Føroya rættiliga støðug ár undan ári. Harafturímóti er handilsútflutningurin úr Føroyum til Íslands í hesum tíðarskeiðinum í stórari menning, ella trýggjar ferðir so stórur sum fyrr.

Mynd 4: Menning av tænnastu millum Føroyar og Ísland 2009-2019 (Hagstova Íslands).

Eitt dømi um eina megnartænnastuveiting er, at kølismiðjan Frost og Rafeyri á Akureyri og Skaginn 3X á Akranesi framleiddu allan búnaðin til eitt av størstu uppisjóvarvirkjum í verðini, Varðan Pelagic á Tvøroyri í Suðuroy í Føroyum. Harafrtat er ein stórir partur av tólbúnaðinum í tí ovurstóra virkinum hjá Bakkafrost á Glyvrum frá Marel og Skaganum 3X.

Afrtat hesum eru fleiri íslenskar tænnastufyrirðkur í Føroyum. Eitt nú oljufelagið Magn, dótturfyrirðka hjá Skeljungu, og telefonfyrirðkan Hey, ið er dótturfyrirðka hjá Vodafone í Íslandi. Bæði Eimskip og Samskip starvast í Føroyum. Føroyar geva útlensskum fyrirðkum, ið skráseta síni farmaskip í Føroyum, skattalætta, og íslenskt skipafeløg, ið skráseta skip í Føroyum og fáa lutvíst endurrindað skattin av manningarhýruni.

Talva 5 Handilsútflutningur, bólkadur eftir bólkabýti

m.kr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Heildarveiting	2339.9	2585.8	2305.2	2129.8	2720.2	2001.5	2496.2
3. Ferðsla og flutningur	931	1305.8	1053.4	961.2	1068.3	1027.7	1515.4
3.1 Flutningur á sjónum	574.4	956.6	736	624.3	806	725.8	884.8
3.2 Flogferðsla	82.8	97.2	101.4	137.4	59.4	77.6	108.9
3.3 Onnur ferðsla	273.8	251.8	215.9	199.6	202.8	224.3	521.8
3.4 Postur og snarboð	0	0.2	0.1	0	0.1	0	0
4. Ferðing	44.5	23.7	26.7	52.7	76.4	63.1	36.1
8. Gjald fyri nýtslu av hugverkum	1	2.3	4.1	5.1	6.1	6.6	10.1
9. Fjarskiptis-, teldu- og upplýsingatænasta	856.5	591	719.6	642.4	530.9	621.4	629.2
9.1 Fjarskiptistænasta	733.5	521.3	648.2	601	494.2	566.4	577.9
9.2 Teldutænasta	40.9	69.7	71.4	41.4	36.7	36.4	44.7
9.3 Upplýsingatænasta	82.1	0	0	0	0	18.5	6.6
10. Onnur viðskiftatænasta	293	232.2	175.6	285.1	595.9	50.4	38.4
10.1 Gransking og menning	0	0	0	65.3	300.4	21.7	2.5
10.2 Serfrøði-, stýris- og ráðgevingartænasta	8.2	8.5	42.4	22.4	4.1	4	15.8
10.3 Tøkni- og viðskiftatænasta	284.8	223.7	133.2	197.5	291.4	24.7	20
11. Menningar-, stuttleika- og einstaklinga tæna	81.2	106.3	46.3	56.8	42.9	21.6	143.4
12. Almenn tæna o.a.	1.9	0	0	0	0	0	0

Talva 6 Handilsinnflutningur, bólkadur eftir bólkabýti

m.kr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Heildarveiting	2864.5	3315.5	5450.7	4745.7	4623.7	7906.6	6875.3
3. Ferðsla og flutningur	2136.8	2575.9	4679.5	3999.7	3766.3	7128.2	6192.4
3.1 Flutningur á sjónum	1989.8	1969.6	4349.1	3779.9	3614.6	6982.9	5997.9
3.2 Flogferðsla	84.6	535.5	272.5	158.6	97.3	88.6	96.3
3.3 Onnur ferðsla	59.5	68.7	56.3	60.4	52.1	55.7	94.7
3.4 Postur og snarboð	2.8	2.1	1.5	0.9	2.4	1	3.4
4. Ferðing	229.1	234.7	233.5	282.7	337.9	419.9	438.3
8. Gjald fyri nýtslu av hugverkum	0.6	0.2	0.7	0.5	3.4	3.7	12
9. Fjarskiptis-, teldu- og upplýsingatænasta	103.3	98.7	115.9	80.4	87.6	95.4	97.3
9.1 Fjarskiptistænasta	103.1	98.5	115.8	80.3	87.6	95.3	96.1
9.2 Teldutænasta	0.1	0	0	0	0	0.1	1.1
9.3 Upplýsingatænasta	0.1	0.2	0.1	0.1	0	0	0.1
10. Onnur viðskiftatænasta	288.3	320.5	359.5	326	294.7	108.2	52.1
10.1 Gransking og menning	14.9	16.9	28.7	11.1	23.1	18.4	18.9
10.2 Serfrøði-, stýris- og ráðgevingartænasta	3.6	1.8	2.6	0.7	3.8	1.1	21.3
10.3 Tøkni- og viðskiftatænasta	269.7	301.8	328.2	314.2	267.8	88.7	11.9
11. Menningar-, stuttleika- og einstaklinga tæna	0	9.8	7.5	3.6	2.2	9.3	4
12. Almenn tæna o.a.	30.8	35.2	25.2	26.2	21.9	25.8	22.8

Hagstova Íslands

Sum við vøruviðskifti kunnu tænastruviðskifti millum londini bæði verða tengd at heildartænastruviðskiftunum við útlond. Í talvu 7 og 8 ber til at síggja upplýsingar í tølum um hesi viðskifti bæði fyri Føroyar og Ísland.

Talva 7 Heildartænastrá úr Íslandi til umheimin (m.kr.)

	2019	2020
Útflutningur	697	374
Innflutningur	437	301

Hagstova Íslands

Talva 8 Heildartænastrá úr Føroyum til umheimin (m.kr.)

	2019
Útflutningur	44,5
Innflutningur	53

Hagstova Føroya

Hetta vísir, at útflutningur av tænastrá úr Íslandi til Føroya í 2019 var umleið 0,4% av heildarútflutningi Íslands, men er kortini umleið 5% av heildartænastráinnflutningi Føroya. Harafturat er tænastráútflutningur úr Føroyum til Íslands áleið 15% av heildarútflutninginum, men einans 1,6% av heildartænastráinnflutninginum til Íslands. Ísland er tískil ein umráðandi keypari av føroyskari tænastrá og handilin er væl virðismeiri enn handilin við vøru.

2.3 Íløgur og figging

Tey seinastu árin hava íslenskar fyrirtøkur í Føroyum gjørt alsamt meiri um seg, hóast neyv tøl um íløgur ikki eru at fáa. Eitt nú keypti Eimskip skipafelagið Faroe Ship í 2004, Skeljungur dótturfyrirtøkuna Magn í 2014, og Hampiðjan megnarfyrirtøkuna Vónina, ið framleiðir og selur veiðiútgørð, í 2016.

Frá árinum 1994, tá ið útgerðarfyrirtøkan Farmherji aps varð stovnað saman við føroyingum, hevur Samherji verið uppi í føroyskum fiskiskapi, og Samherji hevur síðan 2003 verið viðeigari av frysti - og køligoymsluni Bergfrost í Fuglafirði. Samherji hevur lagt dent á at økja um virksemd í Føroyum.

Teir íslensku bankarnir hava væl og virðiliga luttikið figgjarliga, fyrst og fremst Arion banki, og Landsbankin hevur eisini verið uppi í onkrum virksemd í Føroyum. Hetta hevur fyrst og fremst verið í sambandi við fiskiskap og feløg, ið hava við fiskiskap at gera, oljufeløg, bæði í smásølu, og í frálavavinnuni (e.offshore).

Sambært upplýsingar frá føroyska uttanríksráðnum, eru sera fáar avmarkingar av vinnurakstrinum hjá útlenskum fyrirtøkum í Føroyum. Hetta snýr seg um fiskivinnu, havaling av laks, oljuvinnu- og tryggingarvirksemd. Hoyvíkssáttmálin fevnir ikki um útgerð og oljuvinnu, men hann loyvir føroyingum at avmarka uttanlandsvirksemd á hesum økjum. Hoyvíkssáttmálin gevur tískil íslenskum fyrirtøkum m.a. fyrimun í sambandi við havaling av laks og tryggingavirksemd í tráð við orðingina í sáttmálanum.

Raksturinn av Hoyvíkssáttmálanum hevur yvirhøvur riggað væl og hevur økt um samskiptið millum Landsstýrið og íslensku stjórnina. Upp undir nýggjár 2018 kom eitt sindur av gruggi í, í sambandi við at Føroya Løgting samtykti at siga sáttmálan upp, m.a. tí ein lóg, ið bannaði útlenskum ognarrætti í føroyskum

fiskivinnufyrirøkum, varð samtykt uttan at vera í tráð við sáttmálan. Í hesum føri metti partur av Løgtinginum, at føroyingar í fleiri førum finga so lítið burturúr, eitt nú á landbúnaðarøkinum.

Hetta órógvaði veruliga íslensku landsstjórnina, og roynt var av øllum alvi at finna eina felagsloysn. Nýtt landsstýri kom framat í Føroyum í 2009, og lukkutíð komu uttanríkisráðharri Íslands og føroyski starvsbróðir hansara ásamt um, at báðir partar finga meiri burturúr við at varðveita sáttmálan, og tískil varð uppsøgnin av honum tikin aftur seint í 2019.

2.4 Føroysk-íslenska handilsráðið

Føroysk-íslenska handilsráðið varð stovnað í Tórshavn í 2012. Viðskiftaráð Íslands, Faxaflóahafnir og Samtøk iðnarðarins (Vinnuhúsið) í Føroyum stovnaðu Fæls við eftirfylgjandi í huga:

- At menna handilssambandið millum Føroyar og Ísland á øllum økjum, bæði í sambandi við handil, tænastrá, íløgur og ymiskt annað.
- At samskipta alment um handilsfyrirmunir millum Føroyar og Ísland. At menna handils- og fíggingarsamstarvið millum Ísland og Føroyar og sóknast eftir samstarvi við tey feløg í Íslandi og Føroyum, ið arbeiða við nøkulunda somu uppgávum.
- At geva feløgunum høvi at kunna bæði formliga og óformliga um egið virksemini.
- At skipa fyri upplýsingafundum og ráðstevnum og veita upplýsingar um vinnulívið, íløgumøguleikar og handilsmøguleikar í Føroyum og Íslandi.
- At stuðla handilssambondum, hjálpa teimum, ið vara av, og fáa samstarv í lag.
- At menna og styrkja samskiptið millum fyrirkur, stovnar og einstaklingar.
- At hava samstarv við millumlandahandilsráðini, sum stuðlar altjóðgerð.
- At vera við í tí almenna samskiptinum m.a. um handilsfyrirmunir millum Føroyar og Ísland.
- At varða av handilsfortreytum hjá feløgunum mótvegis føroyskum og íslenskum landsstjórnnum.

Virksemið hjá ráðnum hefur fyrst og fremst verið í sambandi við Hoyvíkssáttmálan, men ráðið hefur eisini miðlað upplýsingar og havt samskipti við Aðalræðisskrivstovu Íslands í Føroyum og Sendistovu Føroya í Íslandi. Luttakaratalið í Íslandi hefur verið umleið 30, og í Føroyum hava umleið 25 fyrirkur verið uppi. Fyrirkur, einstaklingar og stovnar, lítli og stórir, kunnu fáa limaskap í Fæls. Arbeitt hefur verið við at menna handilsráðið í londunum báðum og styrkja starvið á flest gjørligum økjum, gera vart við virksemini í ráðnum og fáa fleiri limir uppi.

2.5 Tikið samanum

Nakað er av vøru- og tænastrahandli millum Ísland og Føroyar, men tó lítið og einki afturímóti heildarútlutninginum frá hesum báðum londunum. Undantak er kortini tænastrahandilin okkara millum, har tænastrahandlingur úr Føroyum til Íslands er umleið 15 % av heildarútlutninginum. Frá tí Hoyvíkssáttmálin varð settur í gildi, hevur samhandilin alsamt ment seg, og hetta vísir, hvussu umráðandi tað er við slíkum sáttmálum. Umráðandi er, at raksturinn av Hoyvíkssáttmálanum og samskiptið millum stýrini bæði við hesum sum grundarlagi javnviga og eru støðug. Harafrat ber eisini til at kanna, um rætt hevði verið at dagført sáttmálan lutvíst ella sum heild, hóast øktur handilsskapur ikki bendir á, at tað skuldi verið neyðugt. Harafrat áttu landsstjórnirnar báðar at hildið á at finna gongda leið at greiða tær handilsfløkjur, ið stinga seg upp, og har eru broytingar í tí íslensku heilivágslógini ein góð fyrimynd.

Harafrat skulu tey ráðandi kunna væl og virðiliga um teir møguleikar, ið kunnu vera í handilssamstarvinum millum londini bæði og eggja teimum fyrirkum og øðrum ið starvast á marknaðinum at kaga yvir á nærmarknaðin í grannalandinum, áðrenn farið verður longur út í heim við handli ella íløgum. Góð viðurskipti elva til álit, felagsfatan og nýggj vinabond, ið røkka út um handilsáhugamálini. Tískil er umráðandi at menna handilsviðurskiptini við málrættaðum tiltøkum.

2.6 Uppskot

Handilsstevna

Á handilsstevnum fær viðskiftaøkið høvi til persónliga at kunna møguligar kundar um sína egnu vøru og tænastru. Hóast tætt er ímillum Ísland og Føroyar, er handilsskapurin ímillum londini bæði rættiliga lítil í vavi. Vert er at finna ein útveg at menna og økja um hetta og fara inn á fleiri øki enn higartil. Uppskot er um, at Íslandsstova skal fáa samstarv í lag við systurstovuna í Føroyum og skipa fyri eini sølustevnu, antin har ella her, sum fastan tått í hesum høpi.

Formligt samstarv við Fæls

Virkið sínámillumhandilssamstarv kann hava stóra ávirkan og økja um handilssambandið millum londini bæði. Føroysk-íslenska handilsráðið (Fæls) hevur frá fyrsta degi gjørt seg veruliga galdandi í hesum høpi. At gagnnýta hetta og leggja lunnar undir størri upplýsingamiðlan millum stýrini í londunum báðum, ið m.a. hava ábyrgd av at reka Hoyvíkssáttmálan, verður mælt til formligt og støðugt samstarv millum handilsskrivstovuna í uttanríkisráðnum og Fæls við regluligum fundum.

Handilssendinevndir

Skipan av sínámillum málrættaðum handilssendinevndum hevur gjøgnum ár og dag víst seg at rigga væl, tá ið tað kemur til handilssambond á uttanlandsmarknaðinum. Íslandsstova hevur tikið sær av tilrættisleggingini av

hesum ferðum, mangan saman við sendiskrivstovu Íslands í viðkomandi landi, um slíkt hevur borið til. Mælt verður til, at Íslandsstova saman við aðalræðisskrivstovu Íslands í Tórshavn skal skipa fyri vitjan av handilssendinevnd til Føroya fyrsta dagin.

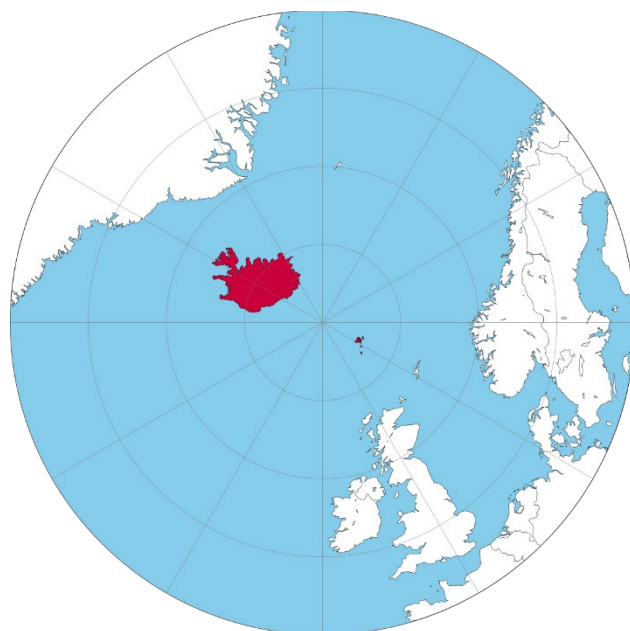

3. Samferðsla

Íslenska samferðsluskipanin riggar væl bæði á sjógvi og landi og er sera týðningarmikil fyri fólkið í landinum. Hetta netið er ein sambinding til mest sum alla verðina og tekur sær av flutningi bæði av fólki og fæ. Henda sambinding er millum annað ein sjóleið til Føroya. Fólkaflutningsskipanin í Føroyum er íbundin við Ísland bæði á sjógvi og í lofti, meðan vøruflutningurin fer við eini sjóleið. Tað er tí farin tíð, at trupult var við sambinding millum Íslendingar og føroyingar, ja, heilt aftur í landnámstíðina, tá ið skip sigldu einans hendinga ferð tann vegin. Tjóðirnar báðar máttu tískil í øldir dúva upp á útlenska skipaferðslu, og hetta hevði stóra ávirkan á menningina av bæði stýrisskipanini og samfelagnum í síni heild.

Tað var ikki fyrr enn í 19 øld, at føroyingar gjørdu eina roynd at bróta upp úr nýggjum, hóast Nólsoyar Páll, sum áður er nevnt, hevði roynt seg á tí økinum. Tað var ikki fyrr enn seint í 19. øld, at fiskivinnan vant upp á seg bæði í Íslandi og í Føroyum, og í roynd og veru ikki fyrr enn fyrst í 20 øld, tá ið trolaravirksemið ruddaði slóð fyrri hesum. Tá ið tey Íslensku og tey føroysku skipafeløgini vórðu stovnað í tíðarskeiðnum 1914 til 1920, kom glið á vøruflutningin. Menningin tey seinastu árin hevur verið jalg, fleiri skip sigla og flogferðslan hevur veruliga tikið dik á seg.

Tann íslenska flutningsskipanin, bæði skipaferðslan og flogferðslan, er sera umfatandi, og hevur nógv at siga fyrri alt landið, tí allastaðni, har flogfør ella skip koma, hongur nógv annað virksemin uppí.

Mynd 5: Økið kring Ísland og Føroyar.

3.1 Flutningur sjóvegis

Samferðslan millum Ísland og Føroyar hevur heilt frá fyrstan tíð fyrst og fremst verið sjóvegis, annaðhvørt við fiskiførum ella strandfarðaskipum. Áðrenn tað, í 1914, vóru tað dansk skipafeløg, ið tóku sær av slíkum, eitt nú Det forenede Dampskib Selskab (DFDS). Í 1914 varð Eimskipafelag Íslands stovnað og í Føroyum varð Faroe Ship stovnað í 1919. Feløgini lógdu lunnar undir fasta flutningsskipan til og frá londunum, og við hesum kom regluligur farmaskipaflutningur á íslenskar og føroyskar hendur. 1989 fór Eimskip undir vikuliga sigling til Føroya, men frammanundan sigldu Norðurlandaskipini hjá hesum felagnum tann vegin tvær ferðir um mánaðin. Gjort varð av at leggja størr dent á Føroyar, og í kjalarvørrinum á hesum læt Eimskip í desember 1990 upp skrivstovu í Føroyum. Í 2004 keypti Eimskipafelagið føroyska skipafelagið,

Faroe Ship. Eimskip eigur og leigar 15 farmaskip, ið taka sær av flutningi millum Evropa og USA.

Skipadeildin hjá Sambandinum og seinni Samskip lögdu leingi at í Føroyum ávegis til og frá landinum, og frá árinum 2003 hefur felagið havt fasta ferðaætlan frá Íslandi umvegis Føroyar til evropeiskar havnir. Ferðamanna- og farmaskip felagsins leggja at í Føroyum tvær ferðir um vikuna á veg úr Íslandi fyrri at taka við farm úr Føroyum, og ávegis til Ísland frá Evropa við innflutningsfarmi. Felagið hefur farmahøli, frystigoymslur og bingjuvøll í Føroyum, og fyrri stuttum flutti felagið seg úr Kollafirði (Tórshavn) til Runavíkur. Móðurfelagið hjá Samskipum – Samskip bv. hefur söluskrivstovur í 35 londum og flytur á ymiskan hátt við felagnum umleið 850.000 TEU kring alt Evropa.

Smyril Line varð stovnað í 1982, og síðan tá hefur tað tikið sær av fólka- og vøruflutningi millum Ísland og Føroyar. Tann íslenska havnin hefur alla tíðina verið Seyðisfjørður, og frá 2017 hefur felagið eisini siglt við farmaskipi til Þorlákshafnar. Smyril line siglir hvørja viku bæði til Seyðisfjarðar og til Þorlákshafnar.

Skipaflotin hjá teimum feløgum, ið hava tikið sær av flutningi millum Ísland, Føroyar, Evropa og USA, er vaksin tey seinastu árin. Samarbeiðið við Eimskip og Royal Arctic Line var eitt frambrót við nýggjum siglingarleiðum og tænastrá. Tær mest vanligu skipastøddirnar, ið sigla millum lond eru:

- **Eimskip** 354 – 2.150 TEU bingjuskip
- **Samskip** 800 – 900 TEU bingjuskip til og frá Íslandi
- **Smyril Line** 300 TEU skip (roro-skip - fimm farmaskip tvær ferðir hvørja viku úr Íslandi aftrat Norrønu)
- **Royal Arctic Line** 400 – 2.150 TEU bingjuskip

Flutningsfjørið hjá feløgnum hefur ment seg tey seinastu árin. Flutningsnetið og skipini eru størri enn áður, og tískil hava Tórshavnar havn, Reykjavíkur havn og Nuuk havn bygt út tey seinastu árin. Størstu havnirnar í hesum londunum eru í høvuðsstøðunum, Reykjavík og Tórshavn, og flutningsmongdin um hesar havnirnar eitt vanligt ár, 2019, vóru hesar:

Talva 9 Frakt um havnirnar í Tórshavn og Reykjavík

	TEU	Tons
Tórshavn	Ikki talt	0,9 millj. t
Faksaflóahavnirnar	330.292	3,8 millj. t

Aftrat teimum skipafeløgum, ið taka sær av regluligari sigling til og úr Íslandi og Føroyum, eru fleiri leiguskip (heilfarmaskip og frystiskip av ymiskum slag) hjá ymiskum fyrirkum (t.d. Nesskip og skipafeløgini Wilson og Cargow).

Sum áður sagt er flutningsnetið hjá teimum íslensku skipafeløgnum stórt og virðismikið. Siglt verður hvørja viku, og hetta er gott bæði fyrri útflutningin úr

Íslandi og Føroyum, og eisini fyri tann grønlandska útflutningin, eftir sum Royal Arctic Line hefur flutt sítt egna virksemsi úr Aalborg til Árhús og bæði samstarvar og kappast við Eimskip. Tað at hesar triggjar tjóðirnar sleppa frammat uttanlands, ger, at vinnan hefur ment virksemsið, og hetta økir um virðið av útflutningi í hesum londunum.

3.2 Flogferðsla

Reglulig flogferðsla millum Ísland og Føroyar kom í lag tann 23. juli 1963, og tað var Flogfelag Íslands, ið av fyrstan tíð nýtti eitt leiguflogfar í hesum sambandi. Atlantic Airways varð stovnað í 1988 við Føroya landsstýri sum høvuðsánara. Skjótt aftaná kom samstarv í lag millum feløgini á hesi flogleið, og tey bæði hava frá fyrsta degi samarbeitt í sambandi við tænastru og sølu av ferðum. Frá 1995 hefur Atlantic burturav tikið sær av hesi flogleið, í fyrstani beint til Reykjavíkur, men síðan 2018 hefur verið flogið til Keflavíkur. Flogtíðin millum Ísland og Føroyar er ein tími og 15 min., og vanligu verður flogið tvær ferðir um vikuna um veturin og triggjar ferðir um vikuna um summarið Samlaða ferðafólkatalið á hesi leið (báðar vegir) var stívlaga 22000 í 2019.

3.3 Búning av sjó- og tilfeingisvinnuni í norðurhøvum

Menning av sigling í norðurhøvum er ein partur av samferðsluni millum Ísland, Grønland og Føroyar. Nógv bendir á, at figgjarvinnan í norðuri verður munandi størri tey næstu árinum og samstundis veksur handils- og arbeiðsmarknaðurin. Harafrat verður helst størri dentur lagdur á umhvørvistiltøk. Í 2011 var stóru tingmeiriluti fyri eini samtykt um ta íslensku meginkósina longst ímóti norðuri, og har eru greið tekin um eina kós, sum skrásett er í 12 ymiskum málsgreinum, m.a við denti á at Ísland skal standa sterkari sum eitt strandaland og menna og økja um samstarvið við Føroyar og Grønland við tí fyri eyga at økja um dygd og politiskan týðning í hesum trimum londunum.

Seinastu árinum hefur Lógar- og hagfrøðideildin á Háskóla Íslands lagt lunnar undir gransking av lógfrøðiligum og hagfrøðiligum kjaki um siglingarleiðirnar og flutningstænasturnar. Í tí høpi hefur henda granskingin fyrst og fremst fevnt um altjóða sjóflutning, íslenskar reglar um flutningar í norðri og atgongd til havnir, skattir, gjöld og landsstuðul, kjak um Evroparættin, eftirlit og trygdarmál og umhvørvisrætt, váðameting í sambandi við dálking, hagfrøðiliga greining og figgjarliga ávirkan á alsamt meiri vøruflutningi. Tey, sum hava arbeitt við slíkum uppgávum í Háskóla Íslands, eru áhugað í at leggja lunnar undir mál, ið røra við átrokandi ósemjur um støðuna longst ímóti norðuri. Hóast hetta er týðningarmikið og hefur tikið seg fram við fullari ferð, hefur lógar-, hagfrøði- og umhvørviskjakið ikki gjørt serliga nógv vart við seg, og tískil er framtíðar vísindasamstarv við Grønland og Føroyar á hesum øki ótrúliga umráðandi, fyri øll trý londini.

3.4 Tikið samanum

Føst og reglulig sigling og flogferðsla til alskyns støð lata upp fyri handli og ferðing. Menningin tey seinastu árin hevur tryggjað okkum góðar flutningsleiðir, sum eru serliga hentar fyri vinnulívið. Ferðafólkatalið á leiðini millum Ísland og Føroyar er lítið broytt tey seinastu árin, og tískil er upplagt at kanna, um til ber at økja um hesi viðurskipti.

3.5 Uppskot

Fleiri flogferðir

Einans fáar flogferðir um vikuna tengja saman Ísland og Føroyar, og eittans flogfelag tekur sær av hesum. Tá ið tað kemur til ferðavinnu, flutning av vøru og alment samskipti millum bæði einstaklingar og fyrirkur, hevði tað havt jaliga ávirkan á fyrirkurnar og samskiptið millum londini, um ferðirnar vóru fleiri. Mælt verður til, at stýrini í londunum báðum gera kanningar og menna flogsamgongur í samstarvi við tey flogfeløg, ið nú taka sær av slíkum á hesi flogleiðini. Eisini er vert at kanna, um til ber at flúgvja til aðrar flogvøllir í Íslandi, eitt nú til Akureyrar ella til Egilsstaðir.

Meiri ferðafólkasigling

Ferðafólkaflutningur við skipi, Norrønu, bætir um samband sjóvegis millum Ísland og Føroyar um Seyðisfjørð úr Tórshavn og til Hirtshals í Danmark. Enn er einki ferjusamband við suðurvesturlandið. Eisini tað hevði gjørt sambandið betri, og slíkt samband hevði avgjört bøtt enn betur um umstøðurnar og sambandið og økt um ferðafólkatalið. Mælt verður til, at kannað verður, hvussu jalig fólk eru í hesum sambandi, tvs. viðvíkjandi ferðafólkasigling millum Føroyar og suðurvesturhornið í Íslandi.

Sambinding av flutningi á feskfiskavørum

Feskvøra er ein alsamt vaksandi partur av sjóvartilfeingisútflutninginum í hesum báðum londunum. Fyri at økja um hetta og harvið fáa meiri burturúr er umráðandi at fáa greiðar flutningsleiðir til vega yvir á tann útlendska marknaðin, tað verði seg við flúgvving ella sigling. Tann nýggja kølitøknin hevði eisini gjørt sítt í hesum høpi, tá ið feskfiskur, virkaður ella ikki, er upp á tal. Mælt verður til, at tey ráðandi taka stig til at fáa samband í lag millum tær fyrirkur, ið taka sær av hesum og fáa luttakararnar at útgreina, hvussu til ber at fáa tættari samstarv millum ymiskar flutningsskipanir og beina burtur tær ferðingar, ið kanska eru har frammanundan.

Sigling, umhvørvi og náttúruvirkidømi

Havandi í huga umhvørvi og onnur mál í norðurhøvum áttu Ísland, Føroyar og Grønland at granskað hagfrøðiligar og lögfrøðiligar siglingarfyrirminir í hesum trimum londunum.

4. Fiskivinna

Søguliga sæð hefur størsta samskiptið millum Ísland og Føroyar verið innan fiskivinnuna. Tá ið føroyingar í 1976 fluttu fiskimarkið út á 200 fjórðingar gav Ísland Føroyum einvegis fiskiveiðirættindi til at fiska 17 túsund tons av botnfiski í íslenskum sjóðki (tosk, hýsu o.a.). Í 1991 fingu Føroyar víðkað síni rættindi at fiska upp til 30 túsund tons av lodnu við Ísland, hetta var orsakað av fíggiarkreppuni, sum tá hevði rakt Føroyar. Samstundis fekk Ísland rætt til, av egnari kvotu, at fiska svartkjaft í føroyskum sjóðki.

Fiskiveiðiavtalur millum Ísland og Føroyar hava verið gjørdar á hvørjum ári og lagdar fyri Altingi til samtyktar. Undanfarin ár hava Føroyar fingið 5.600 tons av botnfiski og 25-30 túsund tons av lodnu. Londini hava á hvørjum ári síðan, gjørt sínámillum fiskiveiðiavtalur um at fiska sild og svartkjaft á sjóðkjunum hjá hvørjum øðrum.

Føroyingar hava í áratíggju fingið eftirgeving úr Íslandi um støddir á kvotum, býtt út á fiskasløg ella landingartíðarskeið. Hetta varð broytt í desember 2017, tá ið lógaruppskot varð samtykt í Altinginum, sum forðaði føroyingum at fiska lodnu í íslenskum sjóðki, um íslendingar ikki sluppu at fiska svartkjaft í føroyskum sjóðki í 2018. Føroyingar mettu hetta vera ólógligt og mótmæltu hesum, men síðst í januar 2018 eydnaðist þórtunum at semjast um, hvussu fiskast skuldi tað árið.

Heilt fram til sjeytiárin var matfiskur og sild grundarlagið fyri veiðu bæði í Íslandi og í Føroyum. Tá ið farið varð at fiska lodnu og uppافتur seinni makrel og svartkjaft, gjørdist fiskiveiðan fjølbroyttari.

Tá ið íslendingar, í 1972, fluttu fiskimarkið út á 50 fjórðingar og í 1975 út á 200 fjórðingar, hevði tað umfatandi altjóða ávirkan, eitt nú á føroyska fiskiveiðu. Tá ið føroyingar í 1977 fluttu teirra eigna fiskimark út, hevði tað eisini ávirkan á íslenska fiskiveiðu í føroyskum sjóðki.

Galdandi fiskiveiðiavtala varð gjørd 3. november 2020, og hon gevur londunum hesi rættindi:

Talva 10 Fiskiveiðisáttmáli millum Ísland og Føroyar 3. november 2020

	Føroysk rættindi	Íslensk rættindi
Lodna	30.000 t av heildarkvotu upp á 500.000 t	
Lodna	10.000 t sbr. avtalu millum føroyingar og grønlendingar	
Svartkjaftur	Sambært avtalu	15 skip samstundis
Norsk-ísl. sild	Sambært avtalu	15 skip samstundis
Makrelur		1.300 t
Botnfiskur	5.600 t (í mesta lagi 2.400 t av toski, 400 t av brosmu)	

Nú eina tíð hevur verið tosað um, at betri hevði verið at havt eina rammuvavtalu, sum rakk yvir eitt longri tíðarskeið, ístaðin fyri tær árligu sáttmálasamráðingarnar. Her hevði mann so kunnað ásett ymisk viðurskipti, eitt nú kvotur og atgongd alt eftir teimum umstøðum, tá vóru galdandi. Hetta hevði gjørt samstarvið á økinum einfaldari og meira streymlinjað og hevði haraftrat lagt samstarvið í fastari legu.

4.1 Fiskaaling

Seinast í sjeiti-árunum varð farið undir at ala laks á landi í Føroyum, og í áttatiárunum varð farið undir at ala fisk í aliringum. Nú verður atlantshavslaksur mest sum bara aldur í aliringum. Undanfarið ár vóru útvíð 60 fyrirkur, sum arbeiddu við aling í Føroyum, men nógvar av hesum fyrirkum eru nú lagdar saman og endurfíggaðar, soleiðis at nú eru tað trýggjar alifyrirkur, sum varða av allari aling í Føroyum: Bakkafrost, Hiddenfjord og Mowi. Meiri enn 90% av øllum vøruútflutningi í Føroyum er fiskaúrdráttir, helvtin av hesum er útflutningur av laks. Seinastu árin hevur framleiðsla føroyinga av laks vundið munandi upp á seg. Um aldamótið var framleiðslan um 15.000 t, í 2014 var hon tað mesta higartil, 86.000 t, og í 2019 var hon 78.000 t.

Í Føroyum eru tað Heilsufrøðiliga Starvsstovan og Umhvørvis- og vinnumálaráðið, ið veita loyvi til laksaaling. Loyvini verða givin fyri 12 ár í senn, við møguleika at leingja tey við 12 árum. Gjaldast skulu 12.000 danskar kr. um árið, og haraftrat skal hvønn mánaða verða goldin ein upphædd, sum svarar til hvørt framleitt kilo, og verður ásett eftir framleiðslunøgd og marknaðarvirðinum á slátraða laksinum.

Upprunin til laksaaling í Íslandi er at finna í 1951, tá ið Skúli Pálsson fór undir at ala í Laxalóni. Árin aftan á tað vóru tað fleiri, ið gjørdur royndir við fiskaaling, men ikki fyrr enn í nítiárunum kom ferð á laksaalingina. Raksturinn gekk tó ikki væl, og framleiðslan var uml. 3-4000 t av laks og ælabogasílum. Eftir aldaskiftið royndu reiðaravirki á Eysturlandinum at fáa gongd á alivinnuna, men illa gekst. Síðan 2010 hava Arnarlax og Fjarðalax havt fiskaaling í aliringum, og seinni vórðu tey lögð saman undir navninum Arnarlax.

Í 2019 vóru 50 alistøðir í Íslandi, av hesum arbeiddu fyra burturav við laks, í vinnuni arbeiða í dag uml. 500 fólk. Heildarframleiðslan av alifiski í 2020 var uml. 40.600 t, av hesum eru uml. 34.000 t laksur. Fiskaaling á landi er vaksin nógv í seinastuni, og í 2019 var framleiðslan á landi uml. 2.100 t. Ætlanin er at økja um alingina á landi m.a. á Suðurnesum og á Suðurlandinum.

Treytirnar fyri fiskaaling í Føroyum og í Íslandi eru, at fyrirkur, sum ætla sær at fara undir aling av fiski, mugu hava loyvi frá teimum stovnum, ið umsita hesi

Mynd 6: Aliringer í Suðuroy.

mál. Í Íslandi er tað 'Skipulagsstofnun', sum veitir loyvi, um ætlanin er at ala meiri enn 200 t av fiski um árið. Í framhaldi av hesum verður mett um verkætlanina, og tá ið allar treytir eru uppfyltar, skulu loyvi útvegast frá Umhvørvisstovuni aftrat rakstrarloyvinum frá 'Matvælastofnun'.

Áhugavert samstarv hevur í seinastuni ment seg millum Íslendskar og føroyskar fyrirkur um brúk av reinsifiski í laksaaliringum, tí laksalúsin er ein stórir trupulleiki í laksaaling á sjónum. M.a. hevur rognkelsi verið brúkt til at basa laksalúsini, og ein móguleiki er at minka um brúkið av medisini og brúka meira av mekaniskum og lívfrøðiligum arbeiðsháttum.

Felags fyri havaling í Íslandi og í Føroyum er, at stríðst hevur verið við sjúkur og figgjartilg sveiggj. Ymiskt er, hvussu vignast viðvíkjandi loyvum, eftirliti og vísindaligum kanninum. Á hesum økjum eru tó nógvir móguleikar at samstarva og samskipa. Harumframt eru góðir móguleikar at víðka um samstarvið innan nýskapar og menning av fiskaaling, eitt nú aling á landi og góðsking av alifiskaúrdráttum. Arbeitt verður við kanninum av móguleikum á tí at brúka laksaskræðu á sama hátt sum toskaskræðu, og víst kann verða á, at fyrirkur Kerecis í Íslandi hevur framleitt vøru úr skræðu til heilsubótarmarknaðin, eitt nú pakkitilfar og heftiplástur at grøða stór sár við.

4.2 Samstarv millum stovnar

Sínámillumsamstarv um veiðieftirlit, bjarging á havi og havrannsóknir er, sum er, heilt stórt og hevur verið tað leingi. Havrannsóknarstofnun hevur í mong ár samstarvað við systurstovnin í Føroyum, Havstovuna, uttan tó at hetta er skrásett sum formligar avtalur ella samstarvsyrlýsingar. Samstarvið snýr seg fyrst og fremst um teir triggjar stóru fjakkandi fiskastovnarnar, norsk-Íslendska sild, svartkjaft og makrel. Hetta samstarv byggir bæði á samtyktir hjá Altjóða havrannsóknarráðnum og tríbýtta samstarvið millum Ísland, Føroyar og Noreg. Týðningarmesti parturin av samstarvinum liggur í at fyriskipa og taka lut í tí stóru árligu rannsóknarferðini, sum fevnir um meginpartin av fiskiøkinum hjá stovnunum. Slíkt samstarv er av stórum týðningi, tá ið hugsað verður um teir fjakkandi fiskastovnarnar, sum ferðast víða um. Samstarvið hevur verið av tí allarbesta, og fyrimunirnir, sum endurspeglast m.a. í árligum stovnsrøktartølum og regluligum frágreiðingum um støðuna innan vistskipanina, hava verið nógvir. Aftrat hesum koma so ymiskar stakar verkætlanir ella rannsóknarferðir, meiri ella minni tilvildarligar, eitt nú hvalateljingar í Norðuratlantshavi.

Bæði tað formliga og tað óformliga fiskiveiðieftirlitið, sum Fiskistofan ger, verður gjørt í góðum samstarvi við føroyska fiskiveiðieftirlitið, Vørn.

Grundarlagið undir samskiptinum er sínámillum samstarvssáttmáli frá 2015.

Samstarvið er serliga innan eftirlit og eftirlitsferðir bæði á landi og á sjógv, men eisini í sambandi við upplýsingar um vektmatningar av fiskiveiðini. Eftirlitsfólk úr Føroyum hava verið á vitjan í Fiskistofuni at kunna seg um eftirlitsuppgávur og mannagongdir. Miðað verður eftir at Vørn og Fiskistofan halda samráðsfund á

heysti 2021, har tey fara at viðgera samstarvið, og hvussu úrslitið kann verða uppafur betri.

Fiskistofan hevur eisini havt óformligar samrøður við Arbeids- og brunaeftirlitið í sambandi við arbeiðið í einum altjóða arbeiðsbólki, um vǫðavirkni og góðkenningar av viðkomandi reglugerðum. Tænastu- og upplýsingardeildin hjá Fiskistovuni umsitur fiskiloyvini hjá føroyskum fiskiskipum í íslenskum sjóðki, og hon umsitur eisini veiðiloyvini hjá íslenskum skipum í føroyskum sjóðki. Alment kann sigast, at talan er um gott samstarv millum Fiskistovuna og føroyskar stovnar, og at hetta hevur stóran týdning fyri arbeiðið hjá stovnunum.

Afrat hesum er samstarv innan somu stovnar, m.a. innan NAFO (Northwest Atlantic Fisheries Organization), sum varð sett á stovn í 1979, NAFO er altjóða felagsskapur, sum arbeiðir við vísind og fiskivinnuleiðslu. Umframt hetta eru føroyingar limir í altjóða samstarvinum (ICES) (The International Council for the Exploration of the Sea), ið tekur sær av havrannsóknum.

Íslenska vaktar- og bjargingartænastan, Landhelgisgæslan (LHG), samstarvar við føroyskar stovnar, sum arbeiða við leiting og bjarging, tryggingarmál og lögverju á havinum. Í gildi er ein samstarvsavtala millum LHG og føroyska systurstovnin, Vørn, (sum eisini er partur av føroysku Fiskistovuni). Avtalan ásetur samstarvið millum londini innan leiting og bjarging á havinum. Samstarvið millum Vørn og LHG byggir eisini á ymiskt annað altjóða samstarv og samtyktir um fiskiveiðieftirlit, eitt nú reglur innan NEAFC, NAFO og ICCAT. Eisini er galdandi sáttmáli um miðlinjuna, millum fiskimørkini hjá londunum báðum, ið m.a. ásetur felags brúksðki, og sum LHG og Vørn í felag hava eftirlit við. Stovnarnir samskipta viðvíkjandi almennari siglingartrygd, leitingar- og bjargingararbeiði - sambært altjóða avtalu.

4.3 Tikið samanum

Ei undur í, at tað á fleiri økjum innan fiskivinnuna eru fleiri, bæði formlig og óformlig viðurskipti, sum samstarvað verður um, serliga tá ið havt verður í huga alt tað samband, ið verið hevur millum londini gjøgnum tíðina. Vert er tó at umhugsa, um tað ikki átti at verið skipað í fastari legu á fleiri økjum enn higartil, serliga orsakað av teimum ovurhonds stóru áhugamálum, ið eru í fiskivinnuni og tí harðføra arbeiðinum hjá báðum londunum. Týdningarmikið er at vísa stórt álit millum grannatjóðir, og umráðandi er at hava viðurskiptini í tryggum hondum.

Haraftrat tykist núverandi samstarv eitt sindur avmarkað og byggir á gamla siðvenju, sum vituligt er, men góð grund er til at víðka um hesa fatanina, sum er rættiliga avgerandi fyri framtíðina í sambandi við brúk av sjófeingi, og hvussu farið verður við slíkum umráðandi ríkidømi.

Fiskaaling hevur verið ein heilt stór vinnugrein í Føroyum, og føroyskar fyrirkur eru í broddi fylkingar um allan heim. Í Íslandi hevur aling av fiski tikið dik á seg

seinastu árin, og útlit eru fyri, at hetta heldur fram við tilhoyrandi avbjóðingum. Samstarv á hesum øki kann bara hava jalgan týðning, og verður mælt til hetta.

4.4 Uppskot

Rammuvtala um fiskiveiðu

Higartil hava íslenskir og føroyskir myndugleikar árliga gjørt nýggjan sáttmála um veiðirættindi hjá hvørjum øðrum. Hetta hava gjarna verið tíðarkrevjandi samráðingar, og tí hevur nú í eina tíð verið arbeitt við at orða ein rammusáttmála, sum skal avloysa gomlu samráðingarskipanina. Mælt verður til at leggja meiri orku í samráðingarnar um ein rammusáttmála, og at hann verður liðugt gjørdur fyri árslok 2021.

Bláa búskaparskipanin

Í dag kunnu fiskivinnutjóðir ikki longur líta á siðbundna fiskivinnu sum vakstrarøki og grundarlag undir landsbúskapinum. Týðningurin av at menna nýggjar virkishættir og brúka nýggj fiskasløg og framgongd í vinnuni á sjónum hevur tí stórri týðning nú enn fyrr. Mælt verður til, at "atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið" ger eina rammuvtalu við Føroyar um at seta bláu búskaparskipanini í verk í báðum londunum, har áhugamálini eyðsæð, hjá báðum londunum, eru tey somu.

Eftirlit og havrannsóknir

Hóast íslenska Havrannsóknarstovan hevur nógv samstarv við føroyska systurstovn sín, Havstovuna, verður mett sum givið, at tað er nógv, sum talar fyri eini víðkan við enn meiri formligum samstarvi sum fylgju, og at hetta hevði verið gagnligt fyri báðar partar. Serliga við atliti at øllum teimum broytingum, sum henda í norðurhøvum, tað upphitaða havið og broytingarnar í ferðamynstrinum hjá fiskastovnunum, ið hava beinleiðis ávirkan á áhugamálini hjá Íslandi og Føroyum. Mælt verður til, at havstovurnar báðar gera ein yvirskipaðan samstarvssáttmála um rannsóknir og fáa aðrar stovnar við í arbeiði eitt nú umboð fyri umhvørvisrannsóknir, um mett verður, at tørvur er á tí.

Fiskaaling

Virkið samstarv á aliðkinum, menning og virking av fiskaúrdráttum, rannsóknir og sjúkuforðingar, kundu verðið eitt stig rætta vegin. Sum er, standa fyrirkur í báðum londunum frammarlaga í heimshøpi innan teirra arbeiðsøki, men tað er greitt, at øll kunnu bota um viðurskiptini og marknaðarføringarnar á heimsmarknaðinum, tá ið tað snýr seg um virði á framleiðsluvørni. Mælt verður til, at "atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið" bjóðar avvarðandi fyrirkur í Íslandi og í Føroyum í samráð, við tí fyri eyga at fáa í fasta legu, hvussu frægast man vera at leggja hetta til rættis saman við fiskivinnu- og myndugleikum í báðum londunum.

5. Ferðavinna

Síðan 1995 hava Ísland og Føroyar, undir navninum FITUR, havt regluligt samstarv um ferðavinnu. Samstarv av sama slag varð eisini fingið í lag við grønlendingar undir navninum SAMIK. Í 2007 varð gjørt av at sameina hetta samstarvið millum Ísland, Føroyar og Grønland, og leggja tað saman undir navninum NATA (North Atlantic Tourism Association), sum er samstarvsøki um menning av ferðavinnuni í teimum trimum londunum. Talan er um virkið samstarv á ferðavinnuøkinum ímillum Ísland og Føroyar. Núgaldandi sáttmáli um NATA er frá 2011 og í honum verður ásett:

- sínámillum kunning um rakstrarvánir sum td. skattir og gjöld
- kunning um Útnorður sum búpláss fyrri íbúgvar í øllum trimum londunum
- samstarv um umhvørvisvátanir, náttúruvernd, upplæring og góðskueftirlit
- felags samstarv um marknaðarføringar
- útbýtan av peningi til verkætlanir
- íverksetan og menning av ferðavinnustevnum í Útnorðri

Av øllum hesum er ferðavinnustevnan tað, sum hefur størstan týdning, og tann partur sum ikki minst Føroyar og Grønland hava lagt mest orku í. Fyrsta ferðavinnustevnan varð hildin í 1986. Hon verður hildin annaðhvørt ár í Íslandi og annaðhvørt ár til skiftis í Føroyum ella Grønlandi. Eisini veitir NATA stuðul til ferðavinnufyrirtekur, sum arbeiða við at menna og marknaðarføra ferðavinnuna í øllum trimum londunum Harumframt verður veittur stuðul sum svarar til eina upphædd á 40 milliónir ísl. kr (uml. 2 milliónir DKK) til íverksetanar- og ítróttarsamstarv ímillum øll trý londini.

So hvørt sum ferðavinnan hefur ment seg her í Føroyum er áhugin fyrri menning á økinum eisini vaksin og ikki bara við denti á marknaðarføring. Soleiðis var Visit Faroe Islands fyrri fyra árum síðan víðkað við einari menningardeild, sum hefur havt gott samstarv við Ferðamálastovuna, ið hefur verið teimum dyggur stuðul í sambandi við íslenska ferðavinnu. Í samstarvi við Ferðamálastovuna eru eisini starvsfólk hjá Visit Faroe Islands komin til Íslands at kunna seg um uppbygging av ferðavinnuni her í landinum, m.a. um dygd og menning á hesum øki.

NATA er óivað størsti samstarvsparturin millum Íslandsstovu og Føroyar, ikki minst tá ið hugt verður eftir marknaðarføringini hjá hesum trimum londunum og serliga í sambandi við skipan av ferðavinnustevnu. Seinastu árin er samstarvið vaksið nógv einamest umvegis ein marknaðarføringarbólk, sum er settur saman av umboðum úr øllum trimum londunum, og hvørs endamál er at samskipa samstarvið og skipa fyrri verkstøðum víða um í heiminum. Harumframt hefur verið skipað fyrri ferðum fyrri útlenskar miðlar til øll trý londini. Samstarv er eisini við hini Norðurlondini um marknaðarlig átøk á fjarmarknaðum á "The Nordics".

Sum nevnt frammanundan er ein av uppgávuunum hjá NATA at styrkja ferðavinnuna millum tey trý londini, sum varða av NATA-samstarvinum. Í tí sambandi er áhugavert at vísa á, at sambært fyriliggjandi tølum er ikki nógv, sum bendir á sínámillumvitjanir millum Íslendingar og Føroyingar. Í 2019 vóru áleið 4.600 Íslendsk ferðafólk í Føroyum, men samsvarandi tøl fyri føroysk ferðandi í Íslandi eru ikki tøk. Ein frágreiðing er, at føroyingar hava danskan ríkisborgararétt, og eru tí skrásettir sambært hesum, tá ið teir koma til Íslands. Tá ið hetta er sagt, kann leggjast aftrat, at ferðing millum londini er í minna lagi, og átti hetta at verið nóg mikið til at myndugleikarnir í londunum báðum settu sær fyri at fremja broytingar á økinum. Hetta hevði verið fíggarliga jaligt og hevði styrkt kunnleikan og fatanina hjá tí einstaka ferðafólkinum um sínar næstu grannar og á henda hátt eisini stuðlað samstarvinum landanna millum.

5.1 Tikið samanum

Sum frammanfyri nevnt er longu fitt av samstarvi millum Ísland og Føroyar á ferðavinnuøkinum, bæði sínámillum og innan NATA. Tá ið hetta varð kannað betur, kom tó undan kavi, at bæði sambandið og samstarvið kundu verið betri. Royndirnar vísa, at fyri nógvum árum síðan hava flytingar av fólki og bygnaðarbroytingar bara gjørt ilt verri á hesum øki. Um so er, at vilji er til staðar at leggja dent á at blása nýtt lív í samstarvið um ferðafólkamarknaðin í londunum báðum, og at røttu partarnar í báðum londunum samstarva um at gera fíggarligar íløgur í útlendskar partar, og kunna um tað, vit hava at bjóða fram á útlendsku marknaðinum, so veit helst væl við.

Í hesum liggja uttan iva veruligir møguleikar at stimbra sínámillum ferðing landanna millum, soleiðis at úrslitið verður positivt fyri báðar partar.

5.2 Uppskot

Økt marknaðarsamstarv á útlendsku marknaðinum

Virkin marknaðarføring er ein treyt fyri at viðlíkahalda ynskið um at vera eitt eftirspurt ferðamannamál. Sum er, eru longu sambond ímillum Íslandsstovu og Visit Faroe Islands, men greitt er, at eitt økt og sterkt sínámillum samstarv um marknaðarvirksemið hevði tænt báðum stovnunum. Í slíkum arbeiði hevði verið upplagt, at brúkt ta arbeiðsmegi, sum longu er bygd upp á landsins sendistovum í teimum trimum býunum. Mælt verður til, at Íslandsstova útvegar sær formligt samstarv við Visit Faroe Islands viðvíkjandi felags marknaðarføring á útlendsku marknaðinum.

Vaksið um sínámillum marknaðarsamstarv

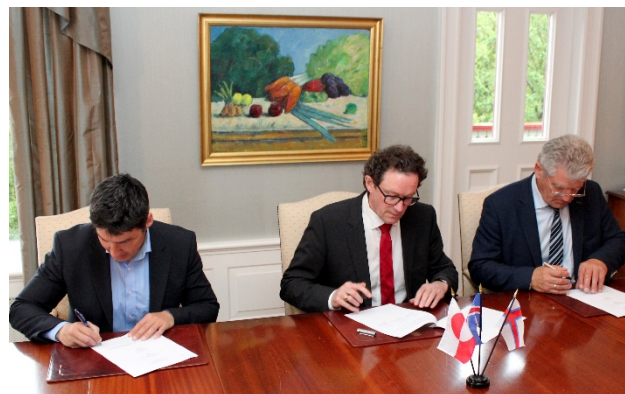
Ferðafólkastreymurin millum Ísland og Føroyar er ikki nógvur, og tí er stór orsök til at kunna fólkið í londunum um hvørt annað. Samstarv um slíka marknaðarføring fer heilt givið at geva úrslit. Mælt verður til, at sendistova Íslands í Føroyum samstarvar við sendistovu Føroya í Íslandi um, hvussu tær best leggja slíkt marknaðarsamstarv til rættis í samstarvi við ferðavinnustovurnar í londunum báðum.

6. Heilsumál

Samstarv ímillum heilsumyndugleikarnar liggur nøkulunda í føstum karmum og byggir á samstarvsavtalu millum Ísland, Føroyar og Grønland, sum heilsumálaráðharrarnir undirskrivaðu í Reykjavík 10. juni 2014. Tikið verður sum givið, at skipað verður fyri einum árligum fundi millum ráðharrarnar. Fundarevnini er av ymiskum slag, m.a. kann verða nevnt, heilsutænasta til fólk sum stríðist við sálarligar trupulleikar, fyribyrgingar ímóti rúsevnismissnýtslu, trupulleikar við manning o.s.fr. Við á hesum fundum eru harumframt umboð fyri Landspítalan (LSH) og Sjúkrahúsið á Akureyri. Samstarvið hevur eisini snúð seg um bráðfeingismóttøku og samband Landspítalans við Landssjúkrahúsið í Tórshavn. Hetta samstarvið er styrkt við tíðini, og hava starvsfólk á heilsustovnum skiftst um at vitja hvørt annað. Harumframt hevur eisini verið gott samband ímillum íslendsk og føroysk starvsfólk innan heilsumyndugleikarnar. So nógv sum umstøðurnar loyva, hava verið óformligar samráðingar millum íslensku og føroysku heilsumálaráðini, og ongantíð hava staðist formligar forðingar av at veita føroyskum sjúklingum heilsutænastur, um hetta hevur verið ynskiligt.

Í Føroyum eru trý sjúkrahús, Landssjúkrahúsið, Klaksvíkar sjúkrahús og Suðuroyar sjúkrahús á Tvøroyri. Landssjúkrahúsið er størst við uml. 700 fulltíðarstørvum (850 starvsfólkum), hini bæði sjúkrahúsini hava íalt uml. 110-124 fulltíðarstørv. Landssjúkrahúsið er eisini undirvísingar- og rannsóknarsjúkrahús og tekur lut í góðum norðurlenskum samstarvi. Í 2018 vórðu sjúkrahúsini lögð saman og skipað við einari hægri leiðslu til tess at økja um samstarvið og tey jaligu samstarvsárinini. Hóast tey veita eina sera umfangandi læknatænastu, gera stódd og vantandi serkunnleiki tað torført at veita neyðturviliga tænastu í Føroyum. Ikki minst tá ið talan er um truplar hjarta- og nervaskurðviðgerðir og brunaskaðar. Í slíkum førum verða sjúklingar sum oftast sendir til Danmarkar ella til Íslands á Landspítalan (LSH). Í hesum førum verða avtalur gjørdar við flogfeløg og Landhelgisgæslu Íslands um sjúkraflutning.

Í løtuni er sáttmáli galdandi millum LSH og føroysku sjúkrahúsini um sjúkrahústænastu. Sáttmálin er galdandi frá 2014 og 12 mánaðir fram, men er hann ikki uppsagdur við trýggja mánaða freist, verður hann automatiskt longdur við 12 mánaðum. Talan er um eina samstarvsavtalu, har tann kliniska tænastan miðar eftir, at Landspítalin tekur ímóti sjúklingum úr Føroyum, sum verða sendir hagar av yvirlækna á avvarðandi stað, ið er fevnt av sáttmálanum. Talan er um ein rammusáttmála um valfríar tænastur, og har eru ongar serligar avmarkingar

Mynd 7: Undirskrivning av samstarvssáttmála á heilsuøkinum millum Ísland, Føroyar og Grønland.

um, hvørjar tænastru eru fevndar av sáttmálanum. Tó kann Landspítalin vísa frá sær uppgávu, t.d. vegna vantandi fakfólk ella av øðrum orsökum. Vert er at taka fram, at Landssjúkrahúsið í Føroyum rindar LSH fyri tær viðgerðir, sum gjørdar verða har.

Umleið 70 sjúklingar hava verið sendir til Íslands annaðhvørt til viðgerðar ella at leita sær heilsubót. Starvsfólk á sjúkrahúsunum hava lagt arbeidsorku í at taka ímóti teimum, og á heimasíðu LSH er t.d. møguleiki at velja føroyskt sum mál, sum skuldi hjálpt føroyingum, tá ið teir verða lagdir inn har. Vantandi sjúklingahotelpláss í Íslandi forðaði, at sjúklingar vórðu sendir úr Føroyum til Íslands til viðgerðar. Nú nýtt sjúklingahotell er tikið í nýtslu við LSH, skuldi hesin fløskuhálsur verið avgreiddur. Um so er, at talið á føroyskum sjúklingum, ið koma til viðgerðar í Íslandi, fer at vaksa, er eisini umráðandi at tryggja, at heilsustarvsfólk, ið duga bæði íslenskt og føroyskt, eru tøk at taka sær av sjúklingum eftir tørv. Nú meðan CORONA-farsóttin hevur herjað hevur eingin flogferðsla verið, og tí hevur heldur ikki verið gjørligt at sent illa sjúkar sjúklingar hagar til viðgerðar. Flogferðslan er nú tikin upp aftur, og tí er hetta ikki longur ein forðing.

Læknar og onnur íslenskt starvsfólk hava arbeitt á Landssjúkrahúsinum í Tórshavn og hava fingið løn haðani. Eitt skifti hevði eisini íslenskur tannlækni regluliga viðtalu á Landssjúkrahúsinum, har hann tók sær av sjúklingum við serligum tannrøktartøvri. Hetta sambandið er í dag minni, enn tað hevur verið.

6.1 Lestur og útbúgving á heilsuøkinum

Í Føroyum ber til at taka útbúgving sum sjúkrarøktarfrøðingur, sum svarar til 4-ára B.Sc. lestur. Eisini verður boðin út lestur sum heilsurøktari o.s.fr. Til ber ikki at lesa til lækna ella tannlækna, og tískil mugu føroyingar fara til Danmarkar ella onnur lond at lesa til lækna ella tannlækna. Í Føroyum kanst tú taka M.Sc í heilsuvísindum.

Í Íslandi kanst tú lesa sjúkrarøktarfrøði við tveir lærdar háskúlar, bæði við Háskóla Íslands (HÍ) í Reykjavík og við Háskólan á Akureyri (HA). Umstøðurnar hjá sjúkrarøktarfrøðingum eru meinlíkar í Íslandi og í Føroyum, serliga um hugt verður eftir, hvussu viðurskiftini eru uttan fyri høvuðsstaðin. Sum í flest øðrum yrkjum goyma fjølbroyttar royndir seg í víðskygni og í førleika hjá teimum ymisku serfrøðingunum, m.a. í tí at læra eitt fjølbroyttari starvsumhvøvi at kenna. Við at bjóða sínámillum næmingaskifti millum Ísland og Føroyar, hevði borið til at víðka lesturin á báðum universitetunum, og at bygt upp bæði yrkisligar og persónligar brýr inn í framtíðina. Hetta hevði verið hent hjá øllum, bæði serfrøðingum og skjólstøðingum teirra og harvið øllum øðrum áhugamálum londini hava innan økið.

Saman við tólv øðrum útbúgvingarstovnum eru Háskólin á Akureyri og Fróðskaparsetrið limir í Nordplus-skipanini, ið er eitt virkið samstarvsnet innan Norðurlond. Høvuðssetningurin í hesum samstarvsneti er starvslæra innan sjúkrarøktarfrøði. Higartil hava hesi sambond ikki skundað undir nevnivert

lestraraskifti. Sæð í mun til tað margbroytta samstarvið, sum ikki hefur elvt til at fleiri lesandi eru millum Ísland og Føroyar, er hetta enn ein orsök til at kannað verður, um vit ikki áttu at umhugsað ein sínámillum sáttmála ímillum londini, ein sáttmála, sum kundi økt um og lagt serligan dent á at fremja lestrarplássaskifti ímillum Ísland og Føroyar.

6.2 Heilivágur

Framleiðsluapotekið í Tórshavn framleiðir eitt fjølbroytt úrval av heilivági, bæði almennan og serligan heilivág til sjúklingar sum t.d. sjóverkstablettir og saltvatnsloysnir. Til tess at styrkja hesa framleiðslu hava føroyingar leitað til Íslands. At handla við heilivági er av ymiskum orðum ikki tað sama sum at handla við øðrum vørum, m.a. er nógv strangari eftirlit við skráseting, samtyktum, vátanum og merkingum.

Myndugleikarnir í londunum hava nú eina tíð umrøtt, hvussu gjaldast skal fyri innflutning av heilivági til Íslands úr Føroyum. Í tí sambandi er samstarv komið í lag millum Lyfjastofnun Íslands og føroyska apoteksverkið, og LSH er partur av hesum samstarvi. Seinasta ársskiptið varð heilivágslóggávan í Íslandi broytt júst við hesum fyri eyga. Til tess at fáa samstarvið um heilivág í fasta legu, hevði verið gagnligt at Lyfjastofnun og Apoteksverkið gjørdi eina samstarvsavtalu, sum bæði økti um samstarvið í heilivágsmálum og eisini gjørdi tað, at innflutningurin av heilivági til Íslands úr Føroyum veruliga tók dik á seg.

6.3 Aðrar heilsutænastur

Í nógv ár hava fólk úr Føroyum leitað sær viðgerð fyri ófruktbari hjá íslenskari fyrirkonu. Fyrr var hetta hjá fyrirkonu ArtMedica, men síðan hon gavst, hefur tað verið fyrirkona Livio, sum hefur tikið sær av hesum.

Somuleiðis eru, millum ár og dag, nógvir føroyingar eygnaskurðviðgjørdir her í landinum. Talan er ikki um formligt samstarv, men heldur um einstaklingar, sum velja at keypa sær hesa tænaðu í Íslandi.

Til fyri stuttum var eisini samstarv við privatskurðstovu í Íslandi í sambandi við bróstkrabbameinsviðgerð og uppfylging av hesari sambært sáttmála. Tá ið føroysku heilsumyndugleikarnir endurskoðaðu sáttmálan, varð gjørt av ikki at halda fram við samstarvinum, hóast íslendingar høvdu áhuga fyri hesum.

Við omanfyrinevndu upplýsingum í huga, má sigast, at nógvir móguleikar eru hjá íslenskum fyrirkonum á heilsuøkinum at kunna føroyingar, bæði einstaklingum og myndugleikum, um sínar tænaður. Í hesum liggur haraftrat ikki sørt av fyrimumum hjá teimum føroyingum, ið hava fyri neyðini at leita sær heilsuþót í Íslandi heldur enn at fara tann langa vegin til Danmarkar. Í hesum liggur, at her eru viðurskipti, ið áttu at verið kannað nærri.

6.4 Uppskot

Samstarvsavtala ímillum apoteksverkini

Lyfjastofnun Íslands og fýroyska apoteksverkið hava havt samráðingar um samstarvsavtalu, sum hevr til endamáls at styrkja samstarvið ímillum bæði apoteksverkini innan upplýsing og ráðgeving. Mælt verður báðum pørtum til, at samstarvsavtalan verður so umfatandi, sum tað letur seg gera, og at komið verður á mál við avtaluni skjótast til ber.

Starvslæra í sjúkrarøktarfrøði

Mælt verður til at HÍ og HA bera so í bandi at sínámillum samstarv við Fróðskaparsetrið um lestrarplássskifti fyri lesandi í sjúkrarøktarfrøði, verður fyriskipað á so skilagóðan hátt, sum til ber, og við stuðli frá myndugleikunum.

Menning av samstarvinum uttanfyri sjúkrahúsini

Millum LSH og Heilsumálaráðið í Føroyum er sáttmáli galdandi um heilsutænastur. Tað tykist tó sum at samstarv á øðrum økjum er minkað, eitt nú innan leking ella viðgerð uttanfyri sjúkrahúsini. Mælt verður til, at Heilsumálaráðið og heilsumyndugleikarnir í Føroyum hjálpast at at meta um, hvar og hvussu og á hvønn hátt, fýroyingar kunnu fáa meiri gagn av íslenskari heilsutænastu uttanfyri sjúkrahústænastuna.

7. Skúlamál, vísindi og nýskapan

Skúlaskipanin í Íslandi og í Føroyum er á mangan hátt eins, serliga tá ið hugsað verður um fólkaskúlan, miðnám, yrkisnám og hægri lestur. Størsti munurin liggur tó í tí lestrarúrvali, sum er fyri hond, tá ið farið verður úr fólkaskúlanum.

Í Føroyum eru fimm studentaskúlar, tveir yrkisskúlar og eitt universitet – Fróðskaparsetur Føroya. Umleið 2.000 næmingar ganga í studentaskúla ella yrkisskúla. Fróðskaparsetrið var sett á stovn í 1965 undir heitinum Academia Færoensis, men varð ikki formliga viðurkent sum universitet fyrr enn í 1990. Í løtuni eru uml. 1.000 lesandi og tey kunnu velja ímillum 24 námsbreytir á byrjanar- og framhaldsstigi.

Í føroyskum studentaskúlum kanst tú søkja inn á eina fjølbroytta útbúgving, bæði innan bókligt nám og innan yrkisnám. Haraftrat eru tveir yrkisskúlar, tú kanst søkja inn á uttan at hava studentaskúlaprógv, men við at vísa á, at tú hevur royndir úr vinnulívinum. Hesir eru Heilsuskúlin og Sjónám.

Til samanberingar eru 38 studentaskúlar virkandi í Íslandi, hesir bjóða upp á umfatandi lestrarmøguleikar, og í 2020 vóru íalt 22.644 næmingar í íslenskum studentaskúlum. Í Íslandi eru sjev hægri lærustovnar, fýra sum bjóða upp á umfatandi og vanligar hægri útbúgvingar, og trýggir sum bjóða upp á serútbúgvingar, tveir landbúnaðarháskúlar og Listaháskóli Íslands. Allar hesar hægri útbúgvingarnar eru miðstøðir fyri vitan og gransking og eru partar av altjóða undirvísingar- og vísindaumhvørvi.

Nevnt eigur at verða, at almennu hægri útbúgvingarnar í Íslandi hava, síðan 2010, havt eitt formligt innanhýsis samstarv. Málið við hesum er í fyrsta lagi at styrkja hægri útbúgvingar í Íslandi, frálæru og rannsóknir, í øðrum lagi at styrkja lønsemi í rakstri av hægri útbúgvingum og í triðja lagi at tryggja hægri útbúgvingar kring landið. Við hesum í huga kann mann umhugsa, um ikki hesin pallurin kundi verði nýttur í sambandi við at styrkt samstarvið millum tær hægri íslensku útbúgvingarnar og Fróðskaparsetur Føroya.

Allar hægri útbúgvingar í Íslandi eru partar av eini metingarnevnd fyri hægri útbúgvingar, sum varð sett á stovn í 2006. Nevndin hevur eftirlit við dygdini av undirvísing og rannsóknnum, og hevur samlaðu ábyrgdina av hesum fyri allar hægri útbúgvingar í Íslandi. Uppgávan hjá metingarnevndini er at skapa háttalag um uttanhýsis dygdarkrøv, tvs. at standardisera dygdarskipanina og støðugt at endurskoða leiðreglurnar fyri góðkenning av umsóknum.

Metingarnevndin fyrireikar eina handbók við vegleiðingum, sum lýsa bæði uttanhýsis og innanhýsis góðskueftirlit, sum hægri útbúgvingar og metingarnevndir skulu brúka. Nevndin ger eisini eitt uppskot til ráðharran, eina trí-áraætlan um uttanhýsis góðskueftirlit av allari undirvísing og gransking.

Henda skipanin hevur eydnast væl, tá ið talan hevur verið um menning av framkomnum hægri útbúgvingum í Íslandi, og í stýrinum fyri Fróðskaparsetur Føroya er eisini áhugi fyri samstarvi innan hetta økið.

7.1 Samstarv á miðnámi

Tað, vit vita, hevur ikki verið formligt sínámillumsamstarv millum íslenskar og føroyskar miðnámskúlar. Við vissu ber tó ikki til at siga, um óformligt samstarv hevur verið ímillum einstakar skúlar ella lærarar.

Stórir partur av starvslæruni í Føroyum er tætt knýttur at tí siðbundnu høvuðsvinnuni, sum ger seg galdandi bæði í Íslandi og í Føroyum. Tá ið landafrøðin og tætta tilknýtið millum londini verða havd í huga, kundi mann hugsað sær, at fongur hevði verið í størri samstarvi á hesum skúlastigi. Ikki minst tá ið talan er um øki, har bæði londini líkjast frá hinum grannunum, sum eitt nú innan fiskivinnu og landbúnað.

T.d. kundi verði nevnt, at umstøðurnar hjá landbúnaðinum líkjast nógv meiri í Íslandi og í Føroyum enn eitt nú í hinum Norðurlondunum. Mann skuldi tí hildið, at tað vóru fyrimunir í at styrkja samstarvið innan lestur í búnaðarfrøði, velting og hugsandi eisini innan garðyrkisstørv. Slíkt samstarv kann eisini hava við sær, at størri samstarv verður innan gransking og nýskapan, sum hevur verið bæðum londunum at frama.

Hóast ikki er vitað um sínámillumsamstarv millum Ísland og Føroyar á miðnámskúlastigi, er her vert at nevna Norður-Atlantshavsflokkinn og hugsa um møguleikan at menna sínámillumsamstarvshugskot, sum byggir á hesa verkætlan. Norðuratlantshavsflokkurin (Nord-Atlantisk gymnasiumsklasse (NGK) er nýskapan fyri unglingar í Íslandi, Føroyum, Grønlandi og Danmark, sum eru áhugað í at menna seg innan Norðuratlantshavsøkið. Verkætlanin fór av bakkastokki í 2018, og fyrsti flokkurin varð skipaður í 2019. Næmingarnir mynda ein flokk sum eftir trimum árum fær bæði yrkisligt og mentanarligt íkast úr fyra londum. Harumframt hava tey atgongd til eina serstaka námsbreyt sum m.a. fevnir um lívtøkni, støddfrøði og norðpólstøkni. Eitt av endamálunum við verkætlanini er, at unglingar á hesum økjum læra hvønn annan at kenna tvørtur um landamørk. Tá ið útbúgvingin er av, hava næmingarnir tikið danskt miðnámsprógv á náttúrubreyt. Sum tann einasti umboðandi Ísland, tekur Verslunarskóli Íslands lut í verkætlanini, og einir 2-6 næmingar úr honum eru í hvørjum flokki í teimum trimum árgangunum, sum í løtuni taka útbúgvingina.

7.2 Samstarv á hægri útbúgvingarstigi

Á hægri útbúgvingarstigi eru bæði formlig og óformlig sambond ímillum hægri íslenskar útbúgvingar og Fróðskaparsetur Føroya, bæði tá ið tað snýr seg um skúlaskap og vísind. Nevnast kann, at allar tær hægri íslensku útbúgvingarnar, umframt Háskólasetur Vestfjarða, eru partar av Hægri útbúgvingum Nyrst í Norðuri, har Fróðskaparsetrið er umboð fyri Føroyar.

7.2.1 Háskóli Íslands og Fróðskaparsetur Føroya

Síðan 2009 hevur samstarvavtala verið galdandi millum Háskóla Íslands (HÍ) og Fróðskaparsetur Føroya (FF). Tvær ferðir hava ískoyti verið sett inn í avtaluna til tess at leggja lunnar undir og styrkja hana í samstarvinum millum stovnarnar báðar og harvið londini bæði, at stimbra viljan at økja og vaksa um samstarvið. Í avtaluni er ásett ein serlig grein um alment vísindasamstarv uttan tó at avmarka alt til ávísar verkætlanir.

Nevnt eigur at verða, at síðan 1990 hevur serstøk Føroyanevnd starvast innan Háskóla Íslands, við tí fyrri eyga at stuðla vísindasamstarvið millum Háskóla Íslands og Fróðskaparsetrið. Hetta vísindasamstarv byggir í høvuðsheitum á ráðstevnurøðina *Frændafundur*. Heitið er valt, tí hetta orðið kundi brúkast bæði á íslenskum og føroyskum, men eisini tí tað sipar til tað serliga sambandið, ið er ímillum íslendingar og føroyingar.

Síðan fyrsta Frændafund í 1992 hevur ráðstevnan verið hildin triðja hvørt ár, íalt tíggu ferðir í Føroyum og tíggu ferðir í Íslandi. Eftir 11. Frændafund (2022) verður ráðstevnan hildin annaðhvørt ár. Miðað verður ímóti at ráðstevnan skal geva eina góða mynd av tí fjølbroytta vísindastarvi, ið fram fer á teimum ymisku vísindaøkjunum í Háskóla Íslands og Fróðskaparsetri Føroya. Á Frændafundum hittast granskarar úr báðum hesum londunum, og greiða frá sínum egnu royndum og kunnleika og styrkja harvið sambandið millum starvsbrøður og -systur. Orsakað av ymiskum umstøðum hevur høvuðsdentur verið lagdur á hugvísind, serliga málvísind, heimspeki og list.

Víðkað vísindasamstarv millum Ísland og Føroyar er av stórum týdningi fyri bæði londini. Sæð úr íslenskum sjónarhorni, er nógv áhugavert at finna í Føroyum, í náttúruni, samfelagnum, søguni, mentanini og málinum. Alt í alt hava vit nógv felags í báðum hesum londunum, men tað er eisini nógv ymiskt at finna, har vit ikki líkjast so nógv.

Omanfyri er eitt sera gott dømi um eitt tríati-ára bygnaðarligt og innihaldsríkt vísindasamstarv millum Ísland og Føroyar innan hægri útbúgvingar. Tað hevur alstóran týdning fyri londini bæði, at hetta samstarv verður hildið viðlíka, veksur og mennist. Góð orsøk er til at gera sítt ítarsta, at kunna betur almenningin og vísindasamfelagið, bæði í Íslandi og í Føroyum, um hetta samstarvið. Eitt nú kundi verðið víst á tey sambond, sum longu eru sett í verk, og brúkt hesar royndirnar til at víðka samstarvið innan onnur øki, sum til dømis innan nýskapan og menning.

Út frá hesum átti at borið til at brúkt tann pallin, sum nevndin longu hevur útvegað sær, til at víðka og bóta um rammuváttaluna millum HÍ og FF, og haraftrat at veitt nevndini ein formligan arbeiðssetning innan allar hægri útbúgvingar í Íslandi. Hetta skal gerast við tí fyrri eyga at styrkja samstarvið við Fróðskaparsetrið og á henda hátt vísa tí álit. Hetta hevði verið bæði lokkandi og gagnligt hjá báðum pørtum.

7.2.2 Háskólinn í Reykjavík og á Bifröst

At vísa takksemi fyri tann stuðul og samhuga, sum føroyskir myndugleikar og føroyski almenningurin vístu íslendsku tjóðini undir búskaparliga skræðlinum í 2008, bjóðaði Háskólinn í Reykjavík (HR) og Háskólinn á Bifröst (HB) tveimum lesandi at ganga á skúlunum uttan at rinda skúlagjald. Síðan tá hava eitt til tvey lesandi úr Føroyum lisið við HR við hesi fyritleykt. Her er talan um týðningarmikið íkast at styrkja sambandið millum Ísland og Føroyar, eitt íkast sum haraftrat sýnir vinarlag í verki. Vónandi verður hildið fram á hesi leið.

Sambært upplýsingum frá Háskólanum á Akureyri (HA), hevur stovnurin fleiri samstarvsøki saman við Fróðskaparsetrinum uttan tó at talan er um formligt sínámillumsamstarv. Samstarvið er m.a. grundað á Nordplus verkætlanir og NUSCT (Network of Universities of Small Countries and Territories), sum arbeiðir við at menna samstarvið millum hægri útbúgvingar í smáríkjum. Innan hesar karmar arbeiðir m.a. ein metingarnevnd, sum báðir partar hava atgongd til.

7.2.3 Aðrar hægri útbúgvingar

Við nærri kanningum vísti tað seg, at fleiri aðrar hægri útbúgvingar høvdu ikki sínámillum samstarv við Fróðskaparsetrið. Onkustaðni hevði verið samstarvað um einstakar verkætlanir, helst í norðurlendskum ella í útnorðurlendskum høpi, har fleiri aðrir partar eisini tóku lut. Harafturímóti kom eisini undan kavi ein sterkur vilji og áhugi at vaksa um samstarvið við Føroyar og stuðul til at hetta skuldi bera til.

7.3 Vísind og nýskapan

Á ymsum økjum kann roknast við, at føroyskir og íslenskir granskarar og stigtakarar áttu at verið sjálvsagdir samstarvsmenn. Umstøður á ymsum økjum, sum t.d. innan náttúru- og veðurlag, nýtslu av fiskaúrdráttum, fólkagrundarlagið o.a. áttu at eggjað til samstarv millum londini. Hetta hevur eisini víst seg seinastu tíðina. T.d. eru í dátugrunninum hjá Rannís sekstan verkætlanir, sum hava fingið stuðul úr vísinda- og nýskapanargrunninum hjá ES, við luttøku av bæði føroyskum og íslenskum granskarum. Hyggur tú eftir, hvørjar hesar verkætlanir eru, eru flestu teirra innan øki, ið binda londini saman, t.d. gagnnýtsla av fiskaúrdráttum úr havinum við øllum sínum fjølbroytni. Sum dømi kann vera nevnt verkætlanir innan burðardyggja fiskiveiðu, marknaðarføring av fongi og nýtslu av fiskaúrdráttum eitt nú algum og tara.

Nýskapan og menning er ikki minst av stórum týðningi hjá fiskivinnutjóðum sum Føroyum og Íslandi. Í framtíðini kann ikki roknast við øking í fiskikvotum, men at stórus dentur verður lagdur á øking av virðinum, og fullnýtsla verður fingin av veiðuni, eisini av tí, sum higartil lítið ella einki hevur verið brúkt. Avleitt virksema, menning og nýskapan, er vaksin í seinastuni, m.a. innan ymiskar lækna- og heilsuvørur. Samstarv millum Ísland og Føroyar á hesum øki er áhugavert, og er í veruleikanum longu byrjað.

Í 2011 var íslenska sjóvinnusamtakið stovnað. Í tí eru umleið sjevti feløg og stigtakarar, ið samstarva um alt, ið hevur við sjóvinnu at gera. Miðskeiðis í 2020 varð føroyska sjóvinnusamtakið stovnað, í tøttum samstarvi við íslenska samtakið. Í avtaluni eru ásetingar um ætlað samstarv á øllum økjum innan áhugamál hjá hesum báðum stovnum, t.e. øllum tí, sum viðvíkur "bláa búskapinum". Innan síni øki hava báðir bólkarnir sterkar fiskivinnufyrirøkur, ið eisini leggja dent á vísind og tænastru. Stórir áhugi er bæði fyri virkseminum og rættiliga stóra eftirspurninginum eftir stuðli.

Stór menning er í Íslandi og í Føroyum innan nýtslu av tara og framleiðslu av smáalgum. Í Íslandi eru uml. fimtan fyrirøkur, sum arbeiða við brúki og framleiðslu á hesum øki, í Føroyum er eisini eitt sindur av sama virkseminum, og tann stóra taraalingin við føroysku strendurnar hevur vakt altjóða áhuga. Tarin verður seldur til matvøru- og fòðurframleiðslu, og taraalingin bætir nógva um vistfrøðiliga støðuna í sjónum. Fyrirøkan Ocean Rainforrest í Føroyum hevur vakt stóran ans, nú hon hevur framleitt tara til matvøru- og fòðurframleiðslu, og framleiðslan kann eisini brúkast sum pakkitilfar. Í Íslandi verður arbeitt við at menna pakkitilfar úr tara, algum og øðrum sjógæti, og fyrirøkur eru í Íslandi, sum arbeiða við algualing m.a. sum aðalevni í heilsu- og vakurleikavørum.

Undanfarin ár hevur Nýsköpunarmiðstöð Íslands (NMI) havt ikki so lítið samstarv við Føroyar, og hevur arbeitt saman við Vinnuáráðnum í Føroyum. Orsøkin til hetta samstarv liggur í vitjanum hjá NMI og starvsfeløgum úr Vestmannaoyggjunum til Føroya, har tey kunnaðu seg um ymiskt hitapumputilfar. Í kjalarvørrinum av hesi vitjan vitjaðu føroyingar í Vestmannaoyggjunum og kunnaðu seg m.a. um tær sokallaðu Fab Lab smiðjurnar. Síðan hava tvær Fab Lab smiðjur verið stovnaðar í Føroyum, ein á Kambsdali og ein í Vági, eftir íslenskari fyrimynd. Verkætlanarstjórin í Fab Lab Vestmannaoyggjar hjálpti til at fáa skipanina at virka í Føroyum, stóð fyri fyrireiking, uppvenjing og haraftrat kunning um virkseminum aðrastaðni í Føroyum.

Smiðjurnar eru í virknum samstarvi umvegis norðurlendska netið hjá Fab Lab-smiðjunum, við virknari kunnleikamiðlan, og umboð fyri tær ymisku smiðjurnar hittast á netfundum í minsta lagi tvær ferðir um mánaðin og eina ferð um árið á verkstovum.

Møguleikarnir til menning á siðbundnum pallum og á nýggjum pallum innan nýggj øki, eru heilt nógvir og vaksandi. Tað er sera jaligt, at tað hevur eydnast at fáa samstarv millum íslenskar og føroyskar stigtakarar í lag, og umráðandi at tryggja framhaldandi samstarv til frama fyri bæði londini.

7.4 Tikið samanum

Nógvir eru hætirnir, sum hægri íslenskir útbúgvingarstovnar og Fróðskaparsetrið brúka, tá ið tey samskipta um samstarv. Í sniði eru teir misjavnir, og á at líta eru teir ólíkir, men allir hava tað til felags, at teir bjóða fram menningarmøguleikar í framtíðini. Tað kemur týðiliga fram í samskiptinum við tær hægru íslensku útbúgvingarnar, at allastaðni er stórir vilji at

samstarva við Føroyar og Fróðskaparsetrið. Vissuliga er framvegis avmarkað starvsfólkaorka á Fróðskaparsetrinum at átaka sær samstarvið við tær sjeysturútbúgvingarnar í Íslandi – men har sum vilji er til staðar er eisini møguleiki, og samstarvið kann leggjast til rættis, soleiðis at øll verða nøgd.

Samstarv hevur verið seinastu árin innan nýskapan og gransking, bæði formligt og óformligt, ikki minst á teimum økjum sum einamest knýta londini saman. Ymiskir partar báðumegin hava víst áhuga og evni til størri samstarv, sum kann lætta um arbeiðið á teirra økjum í framtíðini, Tískil er umráðandi, at tey fáa tann stuðul, ið skal til.

Lestrarplássskifti, longri námsvist, samstarv millum granskarar og vísindafólk og felags vísindaverkætlanir eru við til at skapa sambond millum einstaklingar. Lesandi, sum fara at lesa uttanlands skapa ofta fjálgar tægrir til lestrarlandið, og nógv teirra viðlíkahalda hesar tægrir ævina at enda. Sigast kann, at tess skjótari og fleiri vit flyta okkum millum Ísland og Føroyar, her verður hugsað um studentar, lærarar og granskarar, tess skjótari verður grundarlag lagt fyri einum felags hópi av sínámillum sendifólkum – sum loysa teirra uppgávur av egnum vilja og við egnum fyrirtreytum. Eydast tað, at skapa haldgóðan grundvøll fyri ætlanini, so myndast ein bólkur av einstaklingum, sum bæði medvitað og ómetvitað stimbra samskiðið millum londini, og halda tað tætta sambandið viðlíka. Hetta átti at ligið fremst í huganum hjá myndugleikunum.

7.5 Uppskot

Vísinda- og menningargrunnur

Endamálið við grunninum skal vera at stuðla lesandi, granskarum og lærarum til plássskifti, samstarv og at fara undir felags verkætlanir. Fígging verður latin frá almennari síðu, frá óheftum samtøkum og einstaklingum. Stovnsfæið verður ásett og grunninum tryggjað fígging í minsta lagi fimm ár fram.

Gransking og nýskapan

Í hesum sambandi verður víst á, at innan granskingarumhvørvið bæði í Íslandi og í Føroyum eru fleiri samvirkanarárin ikki minst á økjum tætt við hav og strond. Tískil verður ofta víst á, hvat kann fáast burtur úr alskyns sjógæti, eitt nú tara og algum og øðrum livandi keldum í havinum, bæði villum og tomum. Longu nú er eitt ávíst samstarv innan gransking og nýskapan millum Ísland og Føroyar, men hetta kundi saktans verið meiri. Mælt verður til, at avvarðandi partar, eitt nú Rannís í Íslandi, fáa álagt at finna útvegir at vaksa um samstarv av slíkum slag, báðum londunum til fyrimuns og menningar.

Valgreinir á miðnámi

Tann avmarkaða vitanin sum fólk flest í Íslandi og Føroyum hevur um viðurskiptini hjá hvørjum øðrum, tolv vissuliga at fáa eina gjøgnumgongd. Mælt verður til at styrkja sínámillum kunning og vitan um grannatjóðirnar. Mælt verður til at fyrireika stuttar námsætlanir fyri næmingar á miðnámskúlastigi,

eitt nú valgreinir, sum, í víðastu merking, fevna um felags mentanararv landanna millum, sum viðgera felags áhugamál, hvat líkist og hvat líkist ikki. Týðningarmikil leiklutur í hesum høpi eigur at vera eitt stutt næmingaskifti, eitt nú tvær vikur, har næmingar ferðast til vertslandið og gista hjá vertsfamiljum. Á henda hátt høvdu vit útbúgvíð ein riðil av ungum "sendifólkum", sum høvdu bæði vilja og áhuga í at stimbra sambandið millum londini bæði á øllum økjum í framtíðini, ung, sum hava nakað við tað veruliga lívíð at gera.

Styrkt lutttøka hjá íslenskum skólum á menningardegnum

Millum hægri íslenskar útbúgvingar er stóru áhugi fyri at fáa fleiri føroysk lesandi hendavegin til framhaldslestur. Ongar forðingar eru fyri, at føroyingar fara hagar at lesa. Koma teir hendavegin fáa teir almennan stuðul frá sínum egnu myndugleikum á sama hátt sum fóru teir aðrastaðni at lesa og haraftrat kunnu føroysk lesandi søkja um stuðul frá Menntasjóði námsmanna. Rannís hevur tey síðstu árin kunnað um hægri útbúgvingar í Íslandi - á kunnandi tiltøkum í Tórshavn.

Mælt verður til, at heitt verður á rektararnar á teimum ymisku hægri íslensku útbúgvingunum at taka á seg og vera meiri sjónligir á teimum komandi tiltøkunum um hægri lestur í Føroyum.

Námssetningur fyri fólkaskúlan

Vaksandi kunneiki hjá íslendingum um Føroyar hevði ivaleyst havt við sær vaksandi áhuga og samstarv á heilt nógvum økjum. Atgongd til undirvísingartilfar og miðvís undirvísing um grannatjóðina hevði hjálpt nógv upp á støðuna. Mælt verður til, at íslenska menntamálaráðið setur sær fyri at útvega nútíðar frálæruartilfar fyri fólkaskúlaøkið, sum í síni heild snýr seg um Føroyar fyrr og nú, og har áhersla verður lögð á sambandið millum Ísland og Føroyar í fortíð, nútíð og framtíð.

Nýskapanarpallurin

Umráðandi er at hjúkla um teir samstarvssprotar, sum longu hava vaksið seg upp landanna millum á nýskapanarøkinum. Tá ið Nýskapanarmiðstøðin ikki longur er bindilið til Føroyar á hesum øki, verður neyðugt at tryggja at sambandið verður hildið við líka, og at hetta samband heldur fram og mennist. Mælt verður til at 'atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið' leggur til rættis, hvussu hetta best verður gjørt í samstarvi við myndugleikarnar í Føroyum.

Granskingar- og nýskapanardagur

At styrkja samstarvið og økja samstarvsverkætlaninar er umráðandi at skapa ein pall, har partar og fyrirtøkur á økinum fáa samband. Hetta kundi verði gjørt við at skipa fyri sínámillum regluligum granskingar- og nýskapanardegi, sum verður hildin til skiftis í Íslandi og í Føroyum. Mælt verður til, at Rannís, Íslandsstova og 'atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið' taka stig til at fremja hesa ætlan í samstarvi við røttu avvarðandi í Føroyum.

8. Mentamál

Tað er ikki nógv, ið knýtir einstaklingar so nógv saman sum mentan og list, sama hvussu hetta verður gjørt. At stimbra og styrkja samstarvið millum Ísland og Føroyar innan mentanarøkið er tí kærkomið, og fer at styrkja samanhaldið landanna millum í enn størri mun enn áður.

Í Íslandi hava samtøk innan úttinnandi list skipað seg á hvør sínum øki innanfyri allar niðanfyri nevndu listagreinir. Tað sama er galdandi í Føroyum. Í summum førum hava partarnir tosað saman, men talan er ikki um formligt samstarv. Hvussu samstarvið er skipað, tryggjar, at tað byggir ikki bara á einstakar verkætlanir ella á einstaklingar, men at tað fær dām av einari framtíðarheild. Slíkt samstarv eigur at vera skipað soleiðis, at tað passar øllum luttakarum, og at tað er lagaligt hjá listafólkum í báðum londum.

Mynd 8: Norðurlandahúsið í Føroyum.

8.1 Palllist

Seinastu áratíggjuni hevur heilt fitt av íslenskum leikstjórum verið í Føroyum og leikstjórnað leikum, bæði yrkis- og áhugaleikum, bæði í Havn og aðrastaðni í Føroyum. Harumframt hevur verið skipað fyri verkstovum av ymsum slag. Eisini hava íslenskir leikmyndahøvundar, ljósfólk o.o. veitt føroyskum pallverkætlanum góða hjálpi. Hetta byggir einamest á persónlig sambond manna millum. Ofta hava stórar pallverkætlanir, sum hava fingið norðurlenskan stuðul, t.d. Veitslan eftir Thomas Vinterberg, ið varð framförd í Norðurlandahúsinum í Føroyum, verið orsøkin til, at palllistafólk úr Føroyum og Íslandi hava funnið saman og samstarvað. Seinni hava hesi sambond verið upprunin til enn fleiri verkætlanir. Somuleiðis hava nakrir føroyingar fingið útbúgving innan palllist í Íslandi og á henda hátt bygt upp eitt sterkt netverk.

8.2 Tónlist

Í mong ár hevur samstarv verið millum londini bæði um nógv sløg av tónlist. Tónleikarar, sangarar, tónleikabólkar og kórleiðarar hava ferðast millum londini við verkætlanum, og ikki so fáir føroyskir tónleikarar hava fingið sær útbúgving í Íslandi og hava tí eitt gott netverk við íslenskar tónleikarar. Í hesum sambandi kann nevast, at Sigurður Flosason vitjar hvørt ár í Føroyum, har hann arbeidir saman við Føroyska Stórbandinum, sum varð stovnað av einum av fyrrverandi næmingunum hjá Sigurði. Fyri nøkrum árum síðan vóru Garðar Cortes og Ólöf Harðardóttir javnan í Føroyum og skipaðu fyri sangskúla, og nevast kunnu eisini nýggj dømi um føroyskar tónleikarar, sum hava spælt við vælumtóktum íslenskum tónleikabólkum. Tað einasta sum er galið við hesum annars so góða floymi millum londini bæði, er, at tað fyrst og fremst byggir á persónlig

sambond, talan er ikki um væl skipaðar, formligar arbeiðsgongdir – sum tryggja eina heild.

Spíri er tó at hóma til formligt samstarv, tá ið tað snýr seg um tónlistafestivalin Iceland Airwaves og føroysku tónlistaútflutningsstovuna (FMX). Ætlanin var at kunna um føroyska tónlist á Airwaves í november, men festivalurin er útsettur orsakað av alheimsfarsóttini. Talan er um ein gleðiligan samstarvsspíra, sum vónandi fer at slóða fyri uppافتur meiri samstarvi millum londini á tónleikaøkinum.

8.3 Bókmentir

Gott samstarv er ímillum Miðstöð íslenskra bókmennta og systurskrivstovu hennara Farlit. Farlit varð sett á stovn í kjalarvørrinum av, at Ísland bjóðaði Føroyum at vera gestur á bókahátíðini í Frankfurt, tá ið Ísland var heiðursgestur har í 2011. Ikki er nógv týtt av føroyskum bókmentum til íslenskt, men nógvar íslenskar bøkur eru týddar til føroyskt, bæði eldri og yngri. Ynskiligt hevði verið, at fleiri føroyskar bøkur vórðu týddar til íslenskt, tí hetta hevði verið gott fyri føroyskar bókmentir og kærkomið og ikki av minni týðningi hjá íslenskum lesarum, tí strongurin sum knýtir londini saman, er soleiðis háttaður, at føroyskar bókmentir høvdu verið væl móttiknar her.

8.4 Myndlist

Eftir øllum at døma, er lítið samstarv innan myndlist, og talan er ikki um nakað formligt samstarv, hóast hetta kanska hómast onkustaðni. Kortini verða framsýningar av verkum hjá íslenskum listafólkum hildnar í Føroyum, einamest í Norðurlandahúsinum og eisini á Listasavni Føroya. Hendinga ferð eru framsýningar við føroyskum listafólkum í Íslandi, fyrst og fremst í Norræna Húsinum. Uttan iva hevði tað ríkað íslenskt listalív, varð oftari skipað fyri framsýningum við føroyskum listafólkum.

8.5 Filmslist

Í seinastuni hevur føroysk filmslist gjørt vart við seg, og heilt nógvgv ung føroysk filmslistafólk hava tikið útbúgving innan økið. Hóast ikki øll venda aftur til Føroya, tá ið útbúgvingin er av, velja nógvgv teirra at arbeiða við evnum, sum hava Føroyar sum pall. Fyri nøkrum árum síðan varð stovnaður filmsgrunnur undir føroyska Mentamálaráðnum, og í 2017 varð Filmshúsið sett á stovn. Tað góða úrslit sum íslensk filmsfólk, hava upplivað seinastu árin, hevur verið til stóra hjálp og innblástur hjá føroyingum, sum nú ætla sær sama veg. Tað, sum hevur havt góða ávirkan á íslenska filmsíðnaðin, er, hvussu vælumtókt landið er sum upptøkustað fyri stórar útlenskar filmsverkætlanir, ikki um at tala tann kunneiki og tær royndir, sum liggja eftir hjá íslenskum filmsfólkum, ið arbeiða við áðurnevndu verkætlanum.

Haraftrat hevur afturberingin av almennum gjøldum fyri filmsframleiðslu havt ómetaliga nógvgv at siga í arbeiðinum at draga filmsfyrirøkur hendavegin við sínum verkætlanum. Hesar royndir og henda boðskap kunnu íslenskir

myndugleikar og tey, sum varða av filmsgeiranum, miðla til føroyingar, tí her er hópin av felags áhugamálum, sum londini bæði kunnu standa saman um í kappingini um verkætlanir á altjóðapallinum.

8.6 Uppskot

Samstarv millum úttannandi greinir

Uttan iva hevði tað verið eitt frálíkt hugskot at fingið íslenska og føroyska listasøkið at samstarva meiri, at skipa samstarvið í eina fastari legu undir stjórn av meginfeløgum, og á henda hátt stuðla egnum samstarvsverkætlanum og ríka mentanarlívið í londunum báðum. Mælt verður til at 'miðstøð skapandi greina' í samstarvi við Uttanríkisráðið og Íslandsstovu gera eitt uppskot til samstarvsavtalu við sama felagsskap í Føroyum.

Samstarv innan tónleikafestivalar

Síðan 1999 hevur altjóða kunningarfestivalurin Iceland Airwaves verið hildin í Íslandi. Festivalurin er vaksin ár eftir ár, og hevur skapað sær eitt navn, sum er kent víða um heimin, eitt satt jarnbrot fyri íslenska tónlist. Í Føroyum hevur, síðan 2002, verið hildin festivalur av sama slag undir heitinum G! Festivalur. Havandi í huga at endamálið við festivalunum er nøkulunda tað sama, og at áhoyrararnir onkursvegna eru teir somu, kundi mann hugsað sær, at fyrimunir kundu verið av at fyriskipararnir samstarvaðu. Vert er eisini at nevna, at festivalarnir verða ikki hildnir samstundis, og tí snýr hetta seg ikki beinleiðis um kapping teirra millum. Mælt verður til, at myndugleikarnir heita á fyriskipararnar av Iceland Airwaves at kanna, um eitt møguligt samstarv við G! Festivalin er eitt gott hugskot.

Samstarv millum listasøvn

Eitt sindur av samstarvi um einstakar verkætlanir hevur verið millum listasøvn í Íslandi og í Føroyum. Áhugavert hevði verið at kanna, hvørji samstarvsøki kundu verðið verd at víðka, tá ið hugsað verður um almennu listasøvnini í Íslandi og Listasavn Føroya, við tí endamáli at gera myndlistina í londunum báðum meiri sjónliga fyri almenninginum. Mælt verður til, at heitt verður á almenn listasøvn í Íslandi um saman, ella hvør sær, at gera eina samstarvsavtalu við Listasavn Føroya.

Samstarv um filmsupptøkustøð

Í Íslandi er filmsídnaðurin vorðin ein liður, ið leggur eftir seg heilt fitt av inntøkum, og Føroyar stevna nú somu leið. Hóast nógv viðurskifti líkjast í Íslandi og Føroyum til upptøku, er nógv, sum ikki líkist. Við samstarvi á økinum hevði borið til at fingið meiri gagn av hesum viðurskiftum, og londini kundu styrkt støðu sína í kappingini um verkætlanir. Mælt verður til, at Kvikmyndastöð Íslands setur sær fyri, at íslenskir framleiðarar á økinum fara undir samstarv við føroyskar partar, eitt nú innan marknaðarføring ella samstarv innan ávísar verkætlanir.

9. Ítróttur

Í áratíggju hava íslendingar og føroyingar samstarvað innan ítrótt, fyrst innan fótibólt, seinni eisini innan badminton, svimjing, hondbólt og flogbólt. Stórir munur hevur verið á, hvussu nógv hetta samstarvið hevur verið, men fótibólturin hevur fyllt mest. Fótibóltsspælið byrjaði í Íslandi stutt fyri ár 1900, Ítróttarfelagið Ármann varð stovnað í 1888, og Knattspyrnufelag Reykjavíkur (Fótibóltsfelag Reykjavíkur) í 1899. Fyrsta landskappingin í fótibólta varð fyriskipað í 1912. Í Føroyum kann manni siga, at fótibóltsspælið byrjaði stutt eftir 1904, Tvøroyrar Bóltfelag varð stovnað 1892. Fyrstu føroyameistararnir vórðu funnir í 1942.

Knattspyrnusamband Íslands (KSÍ) varð stovnað í 1947 og gjørdist tá limur í FIFA, og seinni í UEFA tá ið hetta varð sett á stovn í 1954. Fótibóltssamband Føroya varð limur í FIFA í 1988 og í UEFA í 1990, og sigast má, at íslendingar (m.a. Ellert Schram og Gunnar Sigurðsson), stuðlaðu umsókn føroyinga um upptøku í altjóða fótibóltsheiminum. Tað var eitt tógvið stríð hjá føroyingum at verða viðurkendir, og at sleppa at spæla undir egnum flaggi.

Fyrstu ferð vit hoyra um samstarv á ítróttakíkinum millum Ísland og Føroyar er í 1929, tá ið KR bjóðaði liðnum hjá HB (Havnar Bóltfelag) til Íslands at spæla ímóti KR og Val. Í 1930 bjóðaðu føroyingar, fyrstir av øllum, íslenskum fótibóltsspælarum á vitjan. Talan var um úrvalslið av íslenskum spælarum, sum spældu tríggjar dystir á ólavsoyku. Í 1939 kom liðið TB av Tvøroyri á vitjan og spældi ímóti KR og Val. Rættiliga nógv føroysk feløg eru um árinu farin ein túr til Íslands, og íslensk feløg hava vitjað í Føroyum á minniligum ferðum fyri tey, sum vóru við í ferðalagnum, haraftrat hava bæði spælarar og venjarar spælt og vant í báðum londunum. Samlaða talið av landsdystum millum londini bæði er nú komið upp á 25 landsdystir. Í 2002 varð avtalað millum fórbóltssambondini í báðum londum, at skipast skuldi fyri árligum dysti millum íslandsmeistarann og føroyameistarann undir navninum North Atlantic Cup, men hetta samstarvið helt uppat í 2005.

Ítróttar- og Olympiusamband Íslands (ÍSÍ) og Ítróttasamband Føroya (ÍSF) og sersambond í einstøkum ítróttagreinum hava havt gott samstarv í mong ár. Samstarvið millum londini hevur serliga gjørt seg galdandi á tí norðurlenska økinum og á tí altjóða stóði, har sersambondini arbeiða. Við vaksandi sínámillum samstarvi ber til at bóta um og styrkja samstarvið landanna millum. Ítróttafólk hava tikið lut í kappingum ímillum londini, eitt nú innan fótibólt, svimjing, badminton, flogbólt og hondbólt, uttan iva eru møguleikar til enn meiri samstarv á hesum øki.

Íslendingar hava seinastu árinu avgjørt stuðlað føroyskum umsóknum um limaskap í altjóðasambondum. Tað næsta sum er á skránni er áhugi føroyinga at taka lut í kappingum fyri Smátjóðir og á Olympisku leikunum undir egnum flaggi. Tann umsóknin er enn ikki gingin á mæti, men ÍSÍ hevur stuðlað ynskinum hjá ÍSF við at skriva stuðulsbræv til avvarðandi partar. Tí kann verða sagt, at

Íslenska Ítróttarørslan hevur beinleiðis stuðlað føroysku ítróttarørsluni, og er til eina og hvørja tíð til reiðar at stuðla ÍSF og sersambondunum í Føroyum í teirra stríði at fáa pláss á altjóða pallinum, um tørvur er á tí.

9.1 Uppskot

Samstarv millum ítróttasambondini

Mælt verður til at Íþróttasamband Íslands og Ítróttasamband Føroya gera eina samstarvsyirlýsing um at styrkja sínámillumsamstarv innan ítrótt.

Samstarv millum ítróttagreinir

Sersambondini innan ÍSÍ kann, hvussu tey kunnu økja um formliga samstarvið við føroysku sersambondini í teimum ítróttagreinum, ið iðkaðar verða í báðum londunum. Við hesum í huga kundi m.a. komið upp á tal sínámillum vitjanir hjá ítróttafeløgum, samstarv á venjaraøkinum, útbúgvingar av dómárum og annað gagnligt virksemlig innan tøkniliga menning og kappingar.

10. Orð at enda

Her frammanfyri verða viðurskipti millum Ísland og Føroyar á mongum økjum, umrødd, gjørd eru tretivu uppskot til tiltøk, sum kunnu setast í verk at fremja samstarv og samvinnu landanna millum, teimum at gagni. Tað er ikki altíð lætt at vita, hvar setast skal inn, sum her, tá ið talan er um tvey grannalond, ið hava fleiri hundrad ára gamla søgu í felag, og samfeløg, sum eru so tætt knýtt at hvørjum øðrum, sum teksturin sigur. Arbeidsbólkurin var tó frá fyrsta fundi samdur um at leggja stóran dent á tey øki, har sínámillum samstarvið millum londini bæði, kann styrkjast og bótast.

Vart skal verða gjørt við at arbeidsbólkinum varð skjótt kunnugt, at torført var at gera úttømandi yvirlit yvir alt samstarvið og sambandið, sum er ímillum londini, her er alt ov mikið at tríva í. Vón okkara er tó, at tað hevur eydnast arbeidsbólkinum at fáa fram eina hampiliga heildarmynd av støðuni, sum kann brúkast sum grundarlag fyri tí, ið ætlað varð, tvs. at seta uppskotini frá arbeidsbólkinum í verk.

Við hesum orðum mælir arbeidsbólkurin til, at sett verður á stovn eitt samstarvsráð millum Ísland og Føroyar, sum m.a. fær til uppgávu at arbeiða við at seta uppskotini í hesi frágreiðing í verk. Arbeidsbólkurin er av teirri fatan, at verður slíkt forum ikki skipað og ikki fær ábyrgdina av hesum, er lítið vunnið við hesi frágreiðing. Alt ov nógv virði eru goymd í styrktum samskipti millum londini, og tí er umráðandi at fara straks til verka at fremja tey uppskot, ið her eru sett fram.

Arbeidsbólkurin takkar teimum mongu, sum hava veitt hjálp at gera hesa frágreiðing og takkar eisini fyri tann stóra áhuga, sum øll hava víst, og sum haraftrat eisini vístu teirra inniliga vilja at gera nakað við málið - at styrkja sambandið millum Ísland og Føroyar.

Vegna arbeidsbólkin,
Július Hafstein, formaður

11. Ískoyti I: Uppskot frá arbeiðsbólkinum

1. Samstarvsráð

Í samstarvi við føroyskar myndugleikar verður sett á stovn eitt samstarvsráð millum Ísland og Føroyar. Uppgávan hjá ráðnum verður m.a. at arbeiða við at seta uppskotini í hesi frágreiðing í verk. Ráðið verður sett saman av umboðum fyri teir partar, ið kunnu stimbra samstarvið millum londini bæði. Í ráðnum sita umboð fyri uttanríkisráðini, vinnulívið, skapandi greinirnar og umboð fyri nýskapanarøkið í Íslandi og í Føroyum. Myndugleikarnir í Íslandi og í Føroyum áseta nærri reglur um arbeiðið hjá samstarvsráðnum.

2. Handilsstevna

Á handilsstevnum fær viðskiftaøkið høvi til persónliga at kunna møguligar kundar um sína egnu vøru og tænastru. Hóast tætt er ímillum Ísland og Føroyar, er handilsskapurin ímillum londin bæði rættiliga lítil í vavi. Vert er at finna ein útveg at menna og økja um hetta og fara inn á fleiri øki enn higartil. Uppskot er um, at Íslandsstova skal fáa samstarv í lag við systurstovuna í Føroyum og skipa fyri eini sølustevnu, antin har ella her, sum fastan tátt í hesum høpi.

3. Formligt samstarv við Fæls

Virkið sínámillumhandilssamstarv kann hava stóra ávirkan og økja um handilssambandið millum londini bæði. Føroysk-íslendska handilsráðið (Fæls) hevur frá fyrsta degi gjørt seg veruliga galdandi í hesum høpi. At gagnnýta hetta og leggja lunnar undir størri upplýsingamiðlan millum stýrini í londunum báðum, ið m.a. hava ábyrgd av at reka Hoyvíkssáttmálan, verður mælt til formligt og støðugt samstarv millum handilsskrivstovuna í uttanríkisráðnum og Fæls við regluligum fundum.

4. Handilssendinevndir

Skipan av sínámillum málrættaðum handilssendinevndum hevur gjøgnum ár og dag víst seg at rigga væl, tá ið tað kemur til handilssambond á uttanlandsmaknaðinum. Íslandsstova hevur tikið sær av tilrættisleggingini av hesum ferðum, mangan saman við sendiskrivstovu Íslands í viðkomandi landi, um slíkt hevur borið til. Mælt verður til, at Íslandsstova saman við aðalræðisskrivstovu Íslands í Tórshavn skal skipa fyri vitjan av handilssendinevnd til Føroya fyrsta dagin.

5. Fleiri flogferðir

Einans fáar flogferðir um vikuna tengja saman Ísland og Føroyar, og eittans flogfelag tekur sær av hesum. Tá ið tað kemur til ferðavinnu, flutning av vøru og alment samskipti millum bæði einstaklingar og

fyrirðkur, hevði tað havt jaliga ávirkan á fyrirðkurnar og samskiptið millum londini, um ferðirnar vóru fleiri. Mælt verður til, at stýrini í londunum báðum gera kanningar og menna flogsamgongur í samstarvi við tey flogfeløg, ið nú taka sær av slíkum á hesi flogleiðini. Eisini er vert at kanna, um til ber at flúgva til aðrar flogvøllir í Íslandi, eitt nú til Akureyrar ella til Egilsstaðir.

6. Meiri ferðafólkasigling

Ferðafólkaflutningur við skipi, Norrønu, bætir um samband sjóvegis millum Ísland og Føroyar um Seyðisfjørð úr Tórshavn og til Hirtshals í Danmark. Enn er einki ferjusamband við suðurvesturlandið. Eisini tað hevði gjørt sambandið betri, og slíkt samband hevði avgjørt bœtt enn betur um umstøðurnar og sambandið og økt um ferðafólkatalið. Mælt verður til, at kannað verður, hvussu jalig fólk eru í hesum sambandi, tvs. viðvíkjandi ferðafólkasigling millum Føroyar og suðurvesturhornið í Íslandi.

7. Sambinding av flutningi á feskfiskavørum

Feskvøra er ein alsamt vaksandi partur av sjóvartilfeingisútflutninginum í hesum báðum londunum. Fyri at økja um hetta og harvið fáa meiri burturúr er umráðandi at fáa greiðar flutningsleiðir til vega yvir á tann útlendska marknaðin, tað verði seg við flúgving ella sigling. Tann nýggja kølitøknin hevði eisini gjørt sít í hesum høpi, tá ið feskfiskur, virkaður ella ikki, er upp á tal. Mælt verður til, at tey ráðandi taka stig til at fáa samband í lag millum tær fyrirðkur, ið taka sær av hesum og fáa luttakararnar at útgreina, hvussu til ber at fáa tættari samstarv millum ymiskar flutningsskipanir og beina burtur tær forðingar, ið kanska eru har frammanundan.

8. Sigling, umhvørvi og náttúruríkidømi

Havandi í huga umhvørvi og onnur mál í norðurhøvum áttu Ísland, Føroyar og Grønland at granskað hagfrøðiligar og lögfrøðiligar siglingarfyrirður í hesum trimum londunum.

9. Rammuvtala um fiskiveiðu

Higartil hava íslenskir og føroyskir myndugleikar árliga gjørt nýggjan sáttmála um veiðirættindi hjá hvørjum øðrum. Hetta hava gjarna verið tíðarkrevjandi samráðingar, og tí hevur nú í eina tíð verið arbeitt við at orða ein rammusáttmála, sum skal avloysa gomlu samráðingarskipanina. Mælt verður til at leggja meiri orku í samráðingarnar um ein rammusáttmála, og at hann verður liðugt gjørdur fyri árslok 2021.

10. Bláa búskaparskipanin

Í dag kunnu fiskivinnutjóðir ikki longur líta á siðbundna fiskivinnu sum vakstrarøki og grundarlag undir landsbúskapinum. Týðningurin av at menna nýggjar virkishættir og brúka nýggji fiskasløg og framgongd í

vinnuni á sjónum hefur tí stórri týdning nú enn fyrr. Mælt verður til, at "atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið" ger eina rammuvavtalu við Føroyar um at seta bláu búskaparskipanini í verk í báðum londunum, har áhugamálini eyðsæð, hjá báðum londunum, eru tey somu.

11. Eftirlit og havrannsóknir

Hóast Íslenska Havrannsóknarstovan hefur nógv samstarv við føroyska systurstovn sín, Havstovuna, verður mettt sum givið, at tað er nógv, sum talar fyri eini víðkan við enn meiri formligum samstarvi sum fylgju, og at hetta hevði verið gagnligt fyri báðar partar. Serliga við atliti at øllum teimum broytingum, sum henda í norðurhøvum, tað upphitaða havið og broytingarnar í ferðamynstrinum hjá fiskastovnunum, ið hava beinleiðis ávirkan á áhugamálini hjá Íslandi og Føroyum. Mælt verður til, at havstovurnar báðar gera ein yvirskipaðan samstarvssáttmála um rannsóknir og fáa aðrar stovnar við í arbeiði eitt nú umboð fyri umhvørvisrannsóknir, um mettt verður, at tørvur er á tí.

12. Fiskaaling

Virkið samstarv á aliðkinum, menning og virking av fiskaúrdráttum, rannsóknir og sjúkuforðingar, kundu verðið eitt stig rætta vegin. Sum er, standa fyrirkur í báðum londunum frammarlaga í heimshøpi innan teirra arbeiðsøki, men tað er greitt, at øll kunnu bøta um viðurskiftini og marknaðarføringarnar á heimsmarknaðinum, tá ið tað snýr seg um virði á framleiðsluvørni. Mælt verður til, at "atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið" bjóðar avvarðandi fyrirkum í Íslandi og í Føroyum í samráð, við tí fyri eyga at fáa í fasta legu, hvussu frægast man vera at leggja hetta til rættis saman við fiskivinnuymdugleikunum í báðum londunum.

13. Økt marknaðarsamstarv á útlendsku marknaðinum

Virkin marknaðarføring er ein treyt fyri at viðlíkahalda ynskið um at vera eitt eftirspurt ferðamannamál. Sum er, eru longu sambond ímillum Íslandsstovu og Visit Faroe Islands, men greitt er, at eitt økt og sterkt sínámillum samstarv um marknaðarvirksemið hevði tænt báðum stovnunum. Í slíkum arbeiði hevði verið upplagt, at brúkt ta arbeiðsmegi, sum longu er bygd upp á landsins sendistovum í teimum trimum býunum. Mælt verður til, at Íslandsstova útvegar sær formligt samstarv við Visit Faroe Islands viðvíkjandi felags marknaðarføring á útlendska marknaðinum.

14. Vaksið um sínámillum marknaðarsamstarv

Ferðafólkastreymurin millum Ísland og Føroyar er ikki nógvur, og tí er stór orsök til at kunna fólk ið í londunum um hvørt annað. Samstarv um slíka marknaðarføring fer heilt givið at geva úrslit. Mælt verður til, at sendistova Íslands í Føroyum samstarvar við sendistovu Føroya í Íslandi

um, hvussu tær best leggja slíkt marknaðarsamstarv til rættis í samstarvi við ferðavinnustovurnar í londunum báðum.

15. Samstarvsavtala ímillum apoteksverkini

Lyfjastofnun Íslands og føroyska apoteksverkið hava havt samráðingar um samstarvsavtalu, sum hevur til endamáls at styrkja samstarvið ímillum bæði apoteksverkini innan upplýsing og ráðgeving. Mælt verður báðum þórtum til, at samstarvsavtalan verður so umfatandi, sum tað letur seg gera, og at komið verður á mál við avtaluni skjótast til ber.

16. Starvslæra í sjúkrarøktarfrøði

Mælt verður til at HÍ og HA bera so í bandi at sínámillum samstarv við Fróðskaparsetrið um lestrarplássskifti fyri lesandi í sjúkrarøktarfrøði, verður fyriskipað á so skilagóðan hátt, sum til ber, og við stuðli frá myndugleikunum.

17. Menning av samstarvinum uttanfyri sjúkrahúsini

Millum LSH og Heilsumálaráðið í Føroyum er sáttmáli galdandi um heilsutænastur. Tað tykist tó sum at samstarv á øðrum økjum er minkað, eitt nú innan leking ella viðgerð uttanfyri sjúkrahúsini. Mælt verður til, at Heilsumálaráðið og heilsumyndugleikarnir í Føroyum hjálpast at at meta um, hvar og hvussu og á hvønn hátt, føroyingar kunnu fáa meiri gagn av íslenskari heilsutænastu uttanfyri sjúkrahústænastuna.

18. Vísinda- og menningargrunnur

Endamálið við grunninum skal vera at stuðla lesandi, granskarum og lærarum til plássskifti, samstarv og at fara undir felags verkætlanir. Fígging verður latin frá almennari síðu, frá óheftum samtøkum og einstaklingum. Stovnsfæið verður ásett og grunninum tryggjað fígging í minsta lagi fimm ár fram.

19. Gransking og nýskapan

Í hesum sambandi verður víst á, at innan granskingarumhvørvið bæði í Íslandi og í Føroyum eru fleiri samvirkanarárin ikki minst á økjum tætt við hav og strond. Tískil verður ofta víst á, hvat kann fáast burtur úr alskins sjógæti, eitt nú tara og algum og øðrum livandi keldum í havinum, bæði villum og tomum. Longu nú er eitt ávíst samstarv innan gransking og nýskapan millum Ísland og Føroyar, men hetta kundi saktans verið meiri. Mælt verður til, at avvarðandi partar, eitt nú Rannís í Íslandi, fáa álagt at finna útvegir at vaksa um samstarv av slíkum slag, báðum londunum til fyrimuns og menningar.

20. Valgreinir á miðnámi

Tann avmarkaða vitanin sum fólk flest í Íslandi og Føroyum hevur um viðurskiptini hjá hvørjum øðrum, tolir vissuliga at fáa eina gjøgnumgongd. Mælt verður til at styrkja sínámillum kunning og vitan um grannatjóðirnar. Mælt verður til at fyrireika stuttar námsætlanir fyri

næmingar á miðnámskúlastigi, eitt nú valgreinir, sum, í víðastu merking, fevna um felags mentanararv landanna millum, sum viðgera felags áhugamál, hvat líkist og hvat líkist ikki. Týðningarmikil leiklutur í hesum høpi eigur at vera eitt stutt næmingaskifti, eitt nú tvær vikur, har næmingar ferðast til vertslandið og gista hjá vertsfamiljum. Á henda hátt høvdu vit útbúgvíð ein riðil av ungum "sendifólkum", sum høvdu bæði vilja og áhuga í at stimbra sambandið millum londini bæði á øllum økjum í framtíðini, ung, sum hava nakað við tað veruliga lívið at gera.

21. Styrkt luttøka hjá íslenskum skúlum á menningardegnum

Millum hægri íslenskar útbúgvingar er stórus áhugi fyri at fáa fleiri føroysk lesandi hendavegin til framhaldslestur. Ongar forðingar eru fyri, at føroyingar fara hagar at lesa. Koma teir hendavegin fáa teir almennan stuðul frá sínum egnu myndugleikum á sama hátt sum fóru teir aðrastaðni at lesa og haraftrat kunnu føroysk lesandi søkja um stuðul frá Menntasjóði námsmanna. Rannís hevur tey síðstu árinum kunnað um hægri útbúgvingar í Íslandi - á kunnandi tiltøkum í Tórshavn.

Mælt verður til, at heitt verður á rektararnar á teimum ymisku hægri íslensku útbúgvingunum at taka á seg og vera meiri sjónligir á teimum komandi tiltøkunum um hægri lestur í Føroyum.

22. Námssetningur fyri fólkaskúlan

Vaksandi kunnleiki hjá íslendingum um Føroyar hevði ivaleyst havt við sær vaksandi áhuga og samstarv á heilt nógvum økjum. Atgongd til undirvísingartilfar og miðvís undirvísing um grannatjóðina hevði hjálpt nógv upp á støðuna. Mælt verður til, at íslenska menntamálaráðið setur sær fyri at útvega nútíðar frálærutilfar fyri fólkaskúlaøkið, sum í síni heild snýr seg um Føroyar fyrr og nú, og har áhersla verður lögð á sambandið millum Ísland og Føroyar í fortíð, nútíð og framtíð.

23. Nýskapanarpallurin

Umráðandi er at hjúkla um teir samstarvssprotar, sum longu hava vaksið seg upp landanna millum á nýskapanarøkinum. Tá ið Nýskapanarmiðstøðin ikki longur er bindilið til Føroyar á hesum øki, verður neyðugt at tryggja at sambandið verður hildið við líka, og at hetta samband heldur fram og mennist. Mælt verður til at 'atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið' leggur til rættis, hvussu hetta best verður gjørt í samstarvi við myndugleikarnar í Føroyum.

24. Granskingar- og nýskapanardagur

At styrkja samstarvið og økja samstarvsverkætlaninar er umráðandi at skapa ein pall, har partar og fyrirtøkur á økinum fáa samband. Hetta kundi verði gjørt við at skipa fyri sínámillum regluligum granskingar- og nýskapanardegi, sum verður hildin til skiftis í Íslandi og í Føroyum. Mælt

verður til, at Rannís, Íslandsstova og 'atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið' taka stig til at fremja hesa ætlan í samstarvi við røttu avvarðandi í Føroyum.

25. Samstarv millum úttannandi greinir

Uttan iva hevði tað verið eitt frálíkt hugskot at fingið íslenska og føroyska listasøkið at samstarva meiri, at skipa samstarvið í eina fastari legu undir stjórn av meginfeløgum, og á henda hátt stuðla egnum samstarvsverkætlanum og ríka mentanarlívið í londunum báðum. Mælt verður til at 'miðstöð skapandi greina' í samstarvi við Uttanríkisráðið og Íslandsstovu gera eitt uppskot til samstarvsavtalu við sama felagsskap í Føroyum.

26. Samstarv innan tónleikafestivalar

Síðan 1999 hevur altjóða kunningarfestivalurin Iceland Airwaves verið hildin í Íslandi. Festivalurin er vaksin ár eftir ár, og hevur skapað sær eitt navn, sum er kent víða um heimin, eitt satt jarnbrot fyri íslenska tónlist. Í Føroyum hevur, síðan 2002, verið hildin festivalur av sama slag undir heitinum G! Festivalur. Havandi í huga at endamálið við festivalunum er nøkulunda tað sama, og at áhoyrararnir onkursvegna eru teir somu, kundi mann hugsað sær, at fyrimunir kundu verið av at fyriskipararnir samstarvaðu. Vert er eisini at nevna, at festivalarnir verða ikki hildnir samstundis, og tí snýr hetta seg ikki beinleiðis um kapping teirra millum. Mælt verður til, at myndugleikarnir heita á fyriskipararnar av Iceland Airwaves at kanna, um eitt møguligt samstarv við G! Festivalin er eitt gott hugskot.

27. Samstarv millum listasøvn

Eitt sindur av samstarvi um einstakar verkætlanir hevur verið millum listasøvn í Íslandi og í Føroyum. Áhugavert hevði verið at kanna, hvørji samstarvsøki kundu verðið verd at víðka, tá ið hugsað verður um almennu listasøvnini í Íslandi og Listasavn Føroya, við tí endamáli at gera myndlistina í londunum báðum meiri sjónliga fyri almenninginum. Mælt verður til, at heitt verður á almenn listasøvn í Íslandi um saman, ella hvør sær, at gera eina samstarvsavtalu við Listasavn Føroya.

28. Samstarv um filmsupptøkustøð

Í Íslandi er filmsíðnaðurin vordin ein liður, ið leggur eftir seg heilt fitt av inntøkum, og Føroyar stevna nú somu leið. Hóast nógv viðurskipti líkjast í Íslandi og Føroyum til upptøku, er nógv, sum ikki líkist. Við samstarvi á økinum hevði borið til at fingið meiri gagn av hesum viðurskiptum, og londini kundu styrkt støðu sína í kappingini um verkætlanir. Mælt verður til, at Kvikmyndastöð Íslands setur sær fyrri, at íslenskir framleiðarar á økinum fara undir samstarv við føroyskar partar, eitt nú innan marknaðarføring ella samstarv innan ávísar verkætlanir.

29. Samstarv millum ítróttasambondini

Mælt verður til at Íþróttasamband Íslands og Ítróttasamband Føroya gera eina samstarvsýrlýsing um at styrkja sínámillumsamstarv innan ítrótt.

30. Samstarv millum ítróttagreinir

Sersambondini innan ÍSÍ kanna, hvussu tey kunnu økja um formliga samstarvið við føroysku sersambondini í teimum ítróttagreinum, ið íðkaðar verða í báðum londunum. Við hesum í huga kundi m.a. komið upp á tal sínámillum vitjanir hjá ítróttafeløgum, samstarv á venjaraðkinum, útbúgvingar av dómárum og annað gagnligt virkseimi innan tøkniliga menning og kappingar.

Samskipti Ísland – Føroyar

Uppskot til framtíðarætlanir